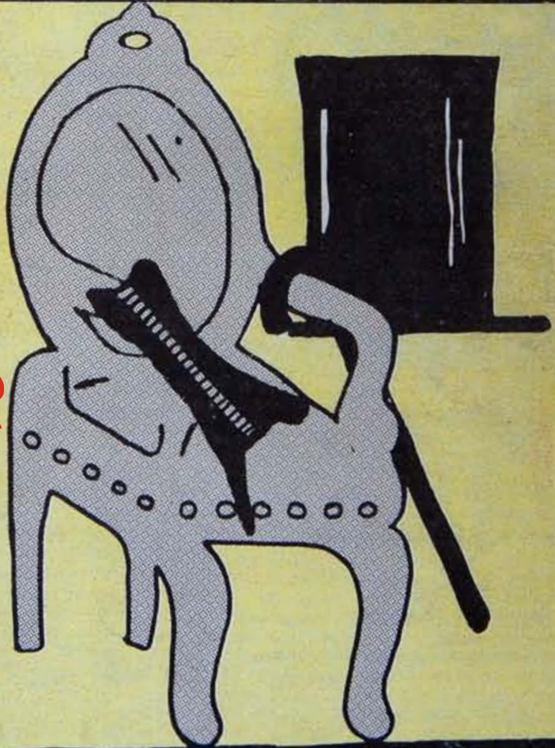
YÜRÜYÜŞ

BAĞIMSIZLIK DEMOKRASİ SOSYALİZM İÇİN

HAFTALIK SIYASI HABER VE YORUM DERGISI-SAYI: 145-17 OCAK 1978 FIYATI: 5 TL

COŞKU DÖNEMİNİN GETİRDİĞİ TEHLİKELER

HASSAS DENGE PROGRAMI

Tarihten birkaç yaprak:

"KADET-YEME" VE TÜRKİYE

Metin ÇULHAOĞLU

● Tarih tekerrür mü, değil mi? Gelişimin sonuçları ve toplumları ulaştırdığı nitel konum açısından kesinlikle değil. Hiç bir zaman olmadı. Ama tarih bir başka anlamda tekerrür etti, ediyor. Sahneye konan oyunların özü açısından, oyuncuların sınıfsal nitelikleri açısından tekerrür ediyor.

Sınıf mücadeleleri tarihi, oyunun sonuçları açısından tekerrür olmadı. Ama aynı sınıfsal öze sahip oyunlar ve sınıfsal konumları gereği aynı şeyleri söyleyen oyuncular, her dönemde ve her ülkede işçi sınıfı hareketinin karşısına çıkarıldı. Önce bunu hatırda tutmak gerekiyor.

HEP "İKİ ALMAŞIĞA" MAHKUM MU OLUNACAK?

Sonra da Türkiye'nin güncel politik gelişmelerini, bu gelişmeler üzerine yazılıp çizilenleri değerlendirmek gerekiyor.

Ne oldu? MC'nin çöküşü ilerici kesimi sevince boğdu. Bu sevinci paylaşmamak mümkün değil. Yine de bir ayırımın yapılması gerekiyor. Bu ayırım şöyle: Bir yanda Türkiye'nin bugününü ve geleceğini sınıf mücadelesi perspektifi içinde değerlendiren sosyalistler, daha doğrusu örgütlü sosyalist hareket var. Diğer yanda ise bu hareketten şu ya da bu ölçüde uzakta, ama kesinlikle dışarıda olanlar. Tümü ilerici, tümü yurtsever, tümü demokrat. Ama sorunlara bakış açıları çok farklı.

Şundan farklı: Sorunu her zaman ikili boyutla sınırlı ele alıyorlar. Sorunların hep iki yanı var. Politikada da hep iki cephe. Bir üçüncü boyut, bir üçüncü almaşık, daha da önemlisi bu iki cepheden birinde ya da ötekinde yer almaktan başka bir üçüncü tercih ve görev söz konusu değil.

YANLIŞLAR BAŞKA YANLIŞLARI TAHRİK ETMEMELİ

Dün seçimler sırasında bunları yazıp çizdiler. Bugün de aynı geleneği sürdürüyorlar. Son günlerde bastıra bastıra söyledikleri şu: "CHP'nin yeni hükümetini solcu bulmayabilirsiniz, hatta sağda bulabilirsiniz. Ama MC karşısında başka almaşık var mı? Yok. Yoksa oturun, fazla sesinizi çıkarmadan, çok fazla şey beklemeden bu hükümeti kayıtsız şartsız destekleyin."

Böylesine kısır, böylesine ucuz dayatmaların, örgütlü hareketin dışında kalsalar da onurlarını koruyan bazı sosyalistleri tahrik ettiği, ayranlarını kabarttığı ortada. Vatan yazarlarından Can Yücel böylesine bir ucuzluğu içine sindirememiş olacak ki, bir "üçüncü yol" önerisi ile ortaya çıktı. Yücel, "MC'yi düşürmek yerine iktidarda bırakıp daha da yıpratmak gerektiğini" yazdı 10 Ocak günü.

Yücel'i böylesine kızdıran böbürlenmeleri biliyoruz. Bu nedenle Yücel'in tepkisi doğal. Ama önerdiği "üçüncü yol"a katılmak kesinlikle mümkün değil. Çünkü bir yanlışın çözümü hiç bir zaman ikinci bir yanlış olmadı. Bir ucun panzehiri, hiç bir zaman başka bir uç olmadı.

O halde çözüm ne? Daha doğrusu görev ne? Tarihi karıştırmak bunun için gerekli oluyor. Benzer durumlarda yapılan benzer değerlendirmelerden yararlanmak için.

1912 YILINDA RUSYA'DA DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Tarihten yedi sayfalık bir yaprak. Lenin 1912 Ağustos'unda Nevskaya Zvezda'ya bir makale yazıyor. (Seçme Eserler, cilt: 18, s. 292-298) Başlığı "Kadet Yeme." Nereden mi çıktı? Bunun için makaleyi ana hatları ile özetlemek gerekiyor.

1912 Rusya'sında da "iki cephe" var. Daha doğrusu öyle olduğu söyleniyor. Bir yanda Kara Yüzlerin, Monarşistlerin ve benzerlerinin oluşturduğu "Sağlar" var. Bunların karşısında Anayasacı Demokratlar, yani Kadetler yer alıyor. Kadetler, Anayasa istiyorlar, demokrasi istiyorlar, reformlar istiyorlar. Ve hiç şaşırmayın, çeşitli "sosyalist çizgiler" de Kadetlere kuyrukçuluk etmede birbirleri ile yarışıyorlar.

Kadetler ve onları izleyen tüm "sol" çizgiler işçi sınıfı hareketine ve basınına ateş püskürüyorlar. Şöyle: Ortada iki almaşık varken niye bunu kabul etmiyorsunuz? Daha da ötesi Sağlar ortada iken niye daha demokrat olan Kadetlerle uğraşıp sürekli "Kadet yiyorsunuz?"

Lenin'in cevabı açık. Burjuvazi, bir yanda Sağlarla, diğer yanda da Kadetlerle sağlama aldığı egemenliğini korumak için, her ne pahasına olursa olsun bir "üçüncü cephe"nin oluşup güçlenmesine karşı. Üçüncü cepheyi, işçi sınıfı hareketinin başını çektiği gerçek demokrasi cephesi oluşturuyor. Liberaller (Kadetler ve izleyicileri) bilerek ya da bilmeyerek, ama mutlaka burjuvazinin işine yarayacak biçimde, "üçüncü cepheye" karşı hep "ikili almaşık" teorisini dayatıyorlar.

LENİN'İN CEVAPLARI

Burjuvaziye doğrudan bağlı almaşıkların ve cephelerin dışında bir üçüncü cephenin güçlenmesi, gerçek demokrasinin savunucusu olan cephenin güçlenmesi, bu süreçte bugünden üzerine varılması gereken görevler; bunlar liberallerin ve onları izleyen "sol"ların anlayamadığı konular. Lenin'in yanıtları ise şöyle:

"Liberallerin tümü iki cephe teorisine sımsıkı bağlılar: Ya Anayasadan *yana* olacaksın, ya da *karşı*..." (s. 293). Neden ve son tahlilde kimin adına bir üçüncü cepheden korkuyorlar? Cevap şöyle: "Ekonomik çıkarlarını gözü gibi koruyan burjuvazi bu harekete karşı, *daha açığı* bir üçüncü cephenin bağımsızlığına karşı mücadele etmektedir" (aynı yerde). Burjuvazinin bu mücadeledeki silahları da hiç yabancı değil: "Burjuvazinin, politik ayrıcalıklarının herhangi bir bölümünü koruyabilmesi için üçüncü cephenin bağımsızlığını önlemesi gereklidir, *tüm* muhalefeti 'ya anayasadan *yanasın* ya da *karşısın*' formülüne sınırlayıp bunun dışında *hiç bir* muhalefete izin vermemesi gereklidir." (s. 294)

"ÜÇÜNCÜ CEPHE" VE TÜRKİYE

Tarih tekerrür etmeyecek. Ama görülüyor ki, ortaya konan oyunlar, oyuncular ve bunların söyledikleri tekerrür ediyor. Dün iki almaşık vardı: Ya Cumhuriyet Halk Partisi ya Faşizm. Bugün yine "iki" almaşık var: Ya MC ya da bugünkü hükümet. Başka bir almaşık, daha da önemlisi başka ve yeni görevler yok. Muhalefette üçüncü bir boyuta, üçüncü bir cepheye gerek yok. Söyledikleri özetle böyle.

Böylesine tuzaklar çok görüldü. Böylesine tuzaklar çok görüldüğü için hareket bugünkü bilgi ve deneyim düzeyine ulaştı. Hiç kuşku yok, hareketin bilgi ve deneyimi daha da artacak. "İki cephe" çıkmazını aşarak, "üçüncü cephe"yi oluşturarak ve bu süreçte her iki cepheye karşı mücadele ederek artacak. Ve bunun için çeşitli mücadele yöntemleri kullanılacak. "Daha demokrat" olanlarla polemikler dahil. Belki bu süreçte ortaya bazı sorular çıkacak. Sorular ve Lenin'in yanıtları şöyle:

"Şöyle deniyor: Görüşlerinizi niçin *yapıcı* bir biçimde geliştirmiyorsunuz? Niçin aşırı *polemiklerle* uğraşıyorsunuz? Bunları söyleyenler görüşlerini şöyle sürdüreceklerdir: Bizler, Kadet çizgisinden bütünü ile farklı özel bir çizgiye karşı değiliz, üç cepheye de karşı değiliz; biz sadece politikanın yerine polemiğin geçirilmesine karşıyız...

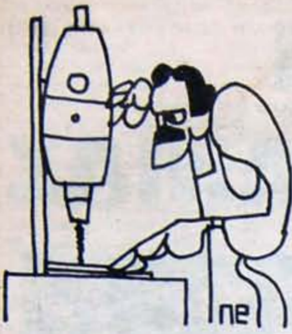
"Böyle konuşanlara cevap vermek kolay: En başta polemik olmadan yeni görüşler geliştirilemeyiz. Ve Marksist görüşler, liberal görüşlere kıyasla, gerek ortaya çıkış dönemleri açısından, gerekse yaygınlık dereceleri açısından yeni görüşlerdir." (s. 297)

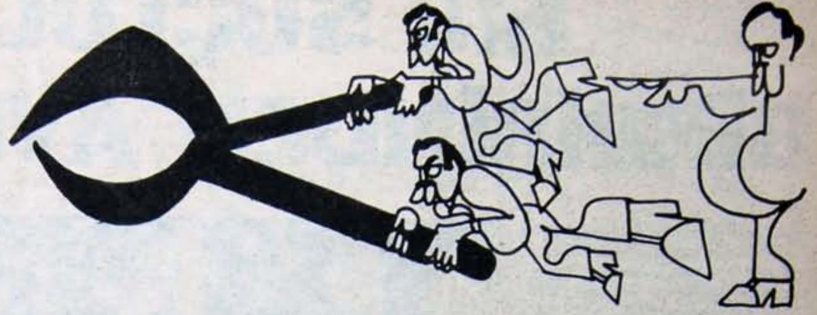
HEDEFLER VE ARAÇLAR

Yalnızca Lenin dönemine özgü bir doğru mu? Hayır. Sınıf mücadelesinin her döneminde, önce politik hareketin arılığının korunması açısından, sonra hareketin bütünü ile bağımsızlığının savunulması açısından ve nihayet yeni koşullarda yaratıcı olabilme açısından "daha yakın" görünenlerle olan tartışmalar "en sağda" olanlara karşı mücadeleye kıyasla belki daha güç, ama daha önemli bir nitelik taşıdı. Bunu Lenin şöyle vurguluyor: "Nevskaya Zvezda'nın çok yerinde olarak belirttiği gibi liberallere karşı giriştiğimiz polemik, içerik açısından, Sağlara karşı verdiğimiz savaştan *daha derin, daha zengindir.*" (s. 295)

Bilimsel sosyalist harekette polemik, ideolojik mücadeleden ve ideolojik gelişmeden hiç bir zaman kopmadı. ●

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd.Şti. Adına Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● YÖNETİM: Konur Sok. 15/8 Kızılay ANKARA, Tel 17 45 81 ● İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş İSTANBUL, Tel: 26 35 67 ● ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200.TL., 6 aylık: 100.TL. AVRUPA, 6 aylık: 250.TL., Yıllık: 500.TL., AMERİKA: 6 aylık: 325 .TL. Yıllık 650.TL., AVUSTRALYA-JAPONYA: 6 aylık: 400.TL., Yıllık: 800.TL. ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100294 ● İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (renkli): 15.000.TL., Arka Kapak (siyah-beyaz). 12.000.TL., İç sayfalarda sütun santimi: 40.TL., Yayın ilanları % 50 indirimlidir ● BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisleri ● Kapak Düzeni:

COŞKU DÖNEMİNİN GETİRDİĞİ TEHLİKELER

YÜRÜYÜŞ

Yeni bir döneme girildi. Ama bir rehavet ve temelsiz coşku dönemi değil. Tersine, daha dikkatli, daha titiz, daha uyanık olunması gereken bir dönem. Bunu anlamak için önce dönemin bazı özelliklerini kavramak gerekiyor. Bunun için de biraz gerilere, 12 Mart dönemine dönmek, bu dönemin bazı özelliklerini hatırlamak gerekiyor.

Şimdi 12 Mart dönemini hatırlamanın sırası mı? Sırası. Ama 12 Mart Muhtırası ve 12 Mart hükümetleri ile İkinci MC'nin çöküşü ve yeni hükümet arasında bir özdeşlik arama bakımından değil. Böyle bir özdeşlik yok. Ama koşullarda ve olası gelişmelerde benzerlik eğilimi var. Dikkatli, titiz, uyanık ve daha da önemlisi örgütlü olma zorunluluğu buradan doğuyor.

Kapitalizmin bir mantığı var. Uzun yıllar önce de üzerinde duruldu. Düzen, zaman zaman, kendi kurallarını bile ayaklar altına alıyor. Düzeni ayakta tutan, düzeni işleten çarklar temelinden bozuluyor. Temeldeki bu gelişmeler, gecikmeden politik plana da yansıyor. Eğer toplumun en ilerici, en zinde kesimleri iktidara ağırlıklarını koyacak düzeyde ve güçte değillerse, ortaya başkaları çıkıyor. Neyin adına? Huzur, barış, düzenleme ve düzeni yeniden rayına oturtma adına. Ortaya çıkanlar, "herşeyin üzerinde" ve "dar çıkarların dışında" görünmeye özen gösteriyorlar. Mevcut düzenin en "köklü", en "etkili", en "saygın" kurumları bunların yanında yer alıyor. 12 Mart'ın Cumhurbaşkanı-Ordu Başkanı-Başbakanı triumvirası böyle kuruldu. Bugünkü cumhurbaşkanı, karşı çıkanları "eksantrik" bularak ikinci ayağı oluşturdu. Geriye Sancar kalıyor. Bunun için de Mart'ı beklemek gerekecek.

12 Mart'ın başka özellikleri de var. Önemlilerinden biri şu: Niyeti, hedefleri ve çizgisi, genel hatları ile en başından belli olmakla birlikte, 12 Mart da bir "sağa çekilme" süreci yaşadı. Hem aşırı sağa, hem de aşırı sola karşı olduğunu bağıra bağıra ilan eden 12 Mart'ın açık, acımasız ve yalın bir biçimde sağa demirlemesi, kısa da olsa, bir süreç sonucunda gerçekleşti.

Hükümetlerin, bakanların kişiliklerinin çok ötesinde, ipleri asıl ellerinde tutanlar, yani Türkiye'nin egemen sınıfları, 12 Mart'ı mevcut konumundan daha da sağa çekmekte gecikmediler. Böyle hükümetleri her zaman ve en başta demeç ve çiçekle destekleyen egemen çevrelerin bu büyük çekme gücüne özellikle dikkat etmek gerekiyor. Solun örgütlü gücünün ağırlığını yeterince hissettirmediği koşullarda bu çekme gücünün daha da büyüdüğünü unutmadan.

12 Mart bir laboratuvar. Başka yönleri de var. Bugünkü koşullarda da önem taşıyan bu yönlerden biri şu: Baskının üstten, acımasız ve yalın niteliği belirli bir yılgınlık yarattı. Ama tabanda aktif bir yandaş kitlesi yaratamadı. 12 Mart, kitleler içinde "ideolojik" bir taban bulamadı. Tersine, baskının mevcut düzen ve onun simgeleşmiş ekonomik, politik kurumları adına açık ve yalın bir biçimde uygulanışı, kitlelerde büyük bir tepki yarattı. 12 Mart döneminin aşılmasında bu büyük kitlesel tepki önemli bir rol oynadı.

Günümüz ile arada bir özdeşlik yok. Yalnızca bazı tehlikeli olasılıklar ve bunlara çanak tutan eğilimler var. Daha somutu şu: Bugünkü hükümetin giderek daha sağa çekilmesini sağlayacak, bu yönde kullanılacak manivelalar işbaşında. Bu manivelalardan biri, CHP'nin hükümet ortaklarının bilinen niteliklerine ilişkin. İkincisi ise CHP'nin yıllardır kullandığı, ama şimdi başka yönde işleme tehlikesini de içeren bir tuzak: Asayiş tuzağı.

Önce CHP'nin ortakları. Ortaklardan CGP lideri Feyzioğlu'nun 10 Ocak tarihli Milliyet'te Abdi İpekçi ile yaptığı sohbet, büyük açıklıkları da beraberinde getiriyor. Feyzioğlu, dünya pratiğinden örnekler veriyor: CGP tipindeki partiler, başka partileri sağa çekmek için bu tip koalisyonlara evet derlermiş. Dahası da var: 12 Mart döneminin bu ünlü politikacısı sağa çekme ve sola kapama manivelalarını sergilemekte sakınca görmüyor: DGM'ler konusunda partisi ile CHP arasında önemli bir görüş ayrılığı yokmuş. Dahası mı? Şu: Eğer bazı yasa teklifleri verilirse, hükümet ortak hareket etmeyebilecekmiş. Hükümeti oluşturan partiler ve kişiler, serbest kalabileceklermiş.

Sonuçları ve nasıl işleyeceği bir yana, kumpasın şimdiden kurulduğu açıkça ortaya çıkıyor. Egemen sınıflar için tehlikeli sayılacak yasa değişiklikleri önerilebilir. Ama bu durumda hükümet ortakları ayrı ayrı hareket edebilirler. O zaman da yasa değişiklikleri gerçekleşmez. Üstelik hükümetin en büyük ortağını suçlamak için de gerekçe kalmaz. Hükümetin bileşiminin somutta taşıdığı önem ve anlam burada.

Peki, hükümetin bileşimi icabı sağa çekilebildiği koşullarda "anarşi" ne olacak? CHP bu silahı sık sık kullandı. Belki de kendisine karşı işleyebileceğini düşünmeden. Şimdi bir tehlike var: Gerek "güçlü hükümet" formülünü dayatması açısından, gerekse solu da içine alan topyekun bir saldırının "haklı" gerekçesi olacak şekilde, olayların canlı tutulması, körüklenmesi tehlikesi. Sağ basının, manşetlerini birdenbire saldırı ve bomba olaylarına ayırması bunu gösteriyor. Bakan Çakmur'un ve diğer bazı bakanların olumlu girişimleri kesintiye uğrarsa, bu tuzağa düşülmesi olasılığı hayli büyük.

Bütün bunlar, hiç kuşkusuz kaçınılmaz birer "gelecek" değil. Ama mutlaka dikkate alınması gereken olasılık ve eğilimler. Bir de şu nokta önemli: 12 Mart döneminin tabanda yaratamadığı "ideolojik" birikimi, muhtemel bir bezginlik ve umutsuzluk döneminde yaratmak üzere gerici-faşist güçler pusuda bekliyor. Bugün tabanda çok daha yaygın, çok daha örgütlü olarak. Önlenmesi gereken tehlikelerden biri de bu.

Uyanık, dikkatli ve hepsinden önemlisi daha örgütlü ve daha güçlü olma zorunluluğu bu koşullardan kaynaklanıyor. Şundan hiç kuşku duyulmamalı: "Ne ederse iyi eder" denilip kendi haline bırakıldığı, temelsiz bir sarhoşluğa kapılındığı, demokratik denetimin soluğu enselerinde hissettirilmediği ve hepsinden önemlisi her düzeyde demokratik toplumsal muhalefetin örgütlenmesi çabalarına hız verilmediği sürece sağa kayış süreci hiç bir engel tanımadan hızlanacak. Ve ortaya çıkan toplumsal hoşnutsuzluktan, pusuda bekleyen gerici-faşist güçler de yararlanacak.

Türkiye'de uzun süredir iktidar boşluğundan söz edildi. İktidar boşluğu, yerini "muhalefet boşluğu"na bırakmamalı. Yeni cephe girişimlerinin hortlatılmasına izin vermeyecek, sağa atılan her adımda demokratik güçlerin soluğunu yeni iktidarın ensesinde hissettirecek buna karşılık ilerici ve halktan yana her adımda ona omuz verecek tek bir güç var: Başını işçi sınıfının çektiği demokratik toplumsal muhalefet.

Ortadaki boşluk ancak böyle dolar, böyle doldurulabilir. İşte bunun için, ne "faşizm çöktü" ne de görevler bitti. Tersine, seferberlik yeniden başlıyor. Bu seferberlikte herkese görev var. Yeter ki tehlike görülebilsin. Yeter ki ayaklar yere bassın.

MC SUÇLULARI BİRBİRİNDEN AYRILAMAZ

Yeni yılla birlikte kurulan yeni hükümet, bu haftanın Salı günü büyük bir olasılıkla güvenoyu almış olacaktır. Bülent Ecevit'in başkanlığında kurulan CHP-CGP-DP ve bağımsızlardan oluşan hükümetin bir sürprizle karşılaşıp karşılaşmayacağı yolundaki sorulara MC partileri kulislerinden verilen yanıt umutsuzdur.

Buna karşın, geçtiğimiz bir hafta boyunca az bir olasılık da olsa "acaba" soruları sorulmadı değil. Bazı CHP'li toprak ağalarının Demirel tarafından marke edildikleri ve kendilerine son derece cazip transfer teklifleri geldiği yolundaki söylentiler sık sık başkentte dolaştı.

Doğruluk dereceleri ne olursa olsun, burjuva politikalarının batağı, çirkin yüzü, artık olağan ölçüler düzeyinde kamuoyuna maloldu...

Nitekim, MC eliyle devlet yönetiminin düşürüldüğü talancı, yağmacı politikaların, toplumsal yaşamda bıraktığı izlerin, adeta burjuva politikaları adına temizlenme çabalarına da tanık olunuyor, olunmakta...

Geçtiğimiz haftanın Perşembe günü Cumhuriyet Senatosunda gündem dışı bir konuşma yapan Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanlığı senatörü, Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, MC'ye ilişkin ilginç açıklamalar yapıyordu. Özellikle MSP'yi hedef alan konuşmasında Tunç, bir tarihte "ırza geçmek"ten hükümlü bir imanun MSP'ye bağlı Çalışma Bakanlığında Genel Müdür Yardımcılığı gibi önemli bir göreve getirildiğini söyledi. MSP'li senatörler tarafından protesto edilen Tunç, MSP'li Tarım Bakanı Fehim Adak'ın de gene bir tarihte "Ben arap milliyetçisiyim" şeklindeki sözlerini hatırlattı.

Suçlular birbirinden ayrılamaz...

Tunç'un, CHP'li senatörler tarafından alkışlarla karşılanan konuşması MSP'liler kadar AP'li senatörleri de çileden çıkartmaya yetti. AP'li ve MSP'li senatörler genel kurul salonunu boşalttılar ve daha sonra hükümet programını Senatoya sunacak olan Başbakan Ecevit'i de dinlemeye gelmediler.

Halil Tunç MC'nin 35 aylık "icraatını" eleştirirken, nedense tam boy hedef olarak MSP'yi seçiyordu. CHP'lilerin alkışlamaktan önce bu hatırlatmayı yapacak vakitleri olmadığı için, Tunç'un önemli bir dışlaması kimsenin dikkatini çekmedi.

"TÜRK MİLLİYETÇİLERİNİN" MARİFETİ

Devleti bu hale getiren sadece MSP miydi?

Evet, MSP'li bir bakan "Arap milliyetçisiyim" diyerek "Türk Milliyetçiliğini reddetmişti" ama gerçek "milliyetçiler" neler yapmışlardı?..

Türk-İş Genel Başkanı senatörün yanından kıvrıldığı sorun da buydu.

Oysa daha üç hafta önce MHP'lilerin karargah olarak kullandıkları Devlet İstatistik Enstitüsünde "Türk milliyetçileri" devlet dairesinde bir bayan görevlinin ırzına geçmişlerdi.

Bir zamanlar devletin en önde gelen ağzından çıkan tanımlamayla "Vatansever ülkücü gençler" devlet dairesinde

Tasfiyecilerin tasfiyesi

CHP Genel Başkanı'nın "politika bilmediği" bir zamanlar çok söylenirdi. Özellikle İkinci MC'nin kuruluşundan sonra bunun üzerinde çok duruldu. "Şairlik", "hayalcilik" gerekçe olarak ileri sürüldü. Bunun karşısında Demirel, büyük bir "hesap ve politika adamı" olarak ilan edildi.

Burjuva basınının bu değerlendirmelerinin Ecevit'i çok kızdırdığı daha sonra anlaşıldı. Ecevit "intikam" almakta gecikmedi. Hükümetin düştüğü gün "Düşüncelerimi 'hayalci' bulan bazı çevreler yanlış düşündüklerini anlamış olmalılar" diyerek cevabını verdi.

Ancak Ecevit'in politika bilgisi yalnızca hükümet düşürmeyle sınırlı değil. Ecevit başka "düşürme" operasyonlarında da bilgisini kullanıyor. Ancak bütün bu operasyonlarda hep aynı taktiği kullandığı da dikkatlerden kaçmıyor. Bu taktik ilk temizlik için süpürgeyi kullanma, sonra da başka araçlarla süpürgeyi de temizleme biçiminde özetlenebilir.

İlk örnek DİSK. CHP, DİSK içindeki sosyalistleri temizlemek için önce "havariler"den yararlandı. Sonra başka bir ekibe "havariler"i temizletti. Böylece ortalık CHP için şimdilik güllük gülistanlık oldu.

İkinci örnek ise CHP içindeki operasyon. Ecevit önce bazı "ters" unsurların temizlenmesi için Eyüboğlu-Topuz ekibini kullandı. Sonra sıra bu ekibin temizlenmesine geldi. Ecevit bilinen ekibin desteği ile bu operasyonu da tamamlamış görünüyor.

Ecevit, bu taktik ile belirli bir "denge" sağlama amacını güdüyor. DİSK'te ve CHP'de bu dengeler şimdilik sağlandı. Sırada bir de partinin en büyük iki örgütü, Ankara ve İstanbul örgütleri var. Ankara ve İstanbul örgütlerinde "ters" unsurların tasfiyesi için belirli başka ekipler kullanıldı. Örneğin Ankara'da Eryıldız, İstanbul'da Kotil ekibi. Şimdi aralarında Tarhan Erdem, Teoman Köprülüler gibi isimlerin bulunduğu bir ekiple tasfiyeciler tasfiye edilecek. Böylece iki büyük örgütte de Genel Başkan'ın istediği denge sağlanmış olacak.

Bu operasyonlar "Ecevit'in politika bilmediği" değerlendirmelerinin pek de güvenilir olmadığını gösteriyor. Ancak sürekli olarak aynı taktiğin uygulanması, politika oyunu haznesinin pek de zengin olmadığı biçiminde yorumlanabilir.

Çekirge kaç kere sıçrar?

en vahşi dekorları sergilemişler ancak bugüne kadar olayı duyanlar, unutmayı tercih etmişlerdi.

Renkli, piyangocu basın olayın üzerinde bile durmamıştı.

Sadece Vatan gazetesinin devam sayfasında yer bulan haberin üzerine cumhuriyet savcıları da gitmemişlerdi.

Geçmiş MC döneminin bütün kirini salt MSP'nin üzerine yıkmakla hedeflenen amaç ayan beyan sırıtıyordu. Halil Tunç'un konuşması öyle ilk göründüğü gibi antifaşist bir nitelik taşımıyordu. Bu, sermaye ve sermaya yanaşması kesimlerin incelikle payasaya sürdükleri yeni bir propagandanın desenleriyle ilgilidir.

MC'nin suçu, büyük ölçüde MSP'ye, bir ölçüde ve kaçınılmaz olarak Demirel'e yüklenecek, büyük sermaye postalının kabarası MHP, beri yanda bez içinde tutulacaktır...

"İŞ YAPMASA DA OLUR..."

CHP'lilerin böylesine bir perspektifle ilgileri olmadığı için Tunç'un ağzından dökülen şu sözlerin sihrine alkış tutulmakla yetinildi:

"- Ecevit bu topluma güven verecek kişiliğe sahiptir. Hiç bir şey yapmasa da verdiği güven yeter..."

Doğrusu bu ya, Halil Tunç, DİSK'in "yeni" Genel Başkanı Abdullah Baştürk'e zamansız alkış tutmakla işlediği "hatayı" gene işliyordu! Ve ağzındaki baklanın tercümesi de şöyle oluyordu:

- Biz Ecevit'den iş yapmasını değil, güven bekliyoruz...

Yani bir anlama Ecevit "İş yapsa da olacaktır, yapmasa" da!..

AP'nin bir ölçüde, MHP'nin büyük ölçüde MC enkazından uzak tutulmaya çalışılması çabalarına önümüzdeki dönem içinde de hız ve özen gösterileceği anlaşılmaktadır.

Ancak geçtiğimiz hafta Ticaret Bakanı Teoman Köprülülerin Bakanlığındaki dezenfeksiyon çalışmaları, saygıdeğer bir başlangıç niteliğindedir.

MHP'nin geçtiğimiz dönemde bakanlıklar düzeyinde savaş karargahı olarak üslendiği Ticaret Bakanlığındaki faşistlerin köklerinin kazınması yolundaki ilk adımlar kamuoyunda da olumlu karşılanmıştır.

GÜNER İŞE HANGİ GÖREVLE BAŞLADI?

Ticaret Bakanlığının sadece merkez örgütüne son üç ay içinde 249 faşit militan alındığı, ayrıca MC'nin düşeceği laşılınca 22 faşist militanın da apar topar yurt dışındaki görevlere atandıkları açığa çıkarılmıştır.

Ortaya çıkan durum, yeni bir durum değildir. MHP'li Ticaret Bakanı Agah Oktay Güner'in bir zamanlar korktuğu başa gelmiştir! Oktay'ın bazı güvendiği kulaklara fısıldadığı olay şöyledir:

İkinci MC göreve başlar başlamaz Alpaslan Türkeş direkt telefon emirleriyle Agah Oktay Güner'den MHP militanlarının kardolara derhal yerleştirilmesini istemiştir. Oktay, kendisinden istihdam edilmesi istenen militanların uzmanlık bakımından ileride işlerin yürümesi bakımından sakıncalar doğurabileceğini hatırlatnuşsa da Turkeş dinlememiştir. Agah Oktay'a göre, Ticaret Bakanlığına yerleştirilecek militanlar daha "usturuplu" bir biçimde yerleştirilmeliydi!..

MHP'NİN BUGÜNDEN BELLİ OLAN GÖREVLERİ...

Nitekim geçtiğimiz hafta içinde "müdür" kadrosuyla işe hademe alındığına ilişkin olgular da ortaya çıkartılmıştır.

MHP Millet Meclisi Grubunun alelacele, Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler hakkında Meclis soruşturması açılması ile ilgili soruşturma önergesi hazırlamasının nedeni budur...

Önergenin ilk bölümünde, bakanlık girişindeki iki ergenekon tablosunun kaldırılışından da yakınılmaktadır. MHP'lilere göre o tablolar "1934 yılında bu bakanlığın girişine Aziz Atatürk'ün emri ile konulmuş"tu!..

MC şemsiyesi altında devlet olanak ve araçlarıyla silahlı faşist harekata kitle taba ı yaratmaya çalışan MHP'nin panik nedeni, yapay güçlerinin düştüğü ve düşeceği aczden ileri gelmektedir...

Büyük sermayenin beslemesi MHP'nin önümüzdeki dönemde yükleneceği misyon bugünden bellidir. MHP, büyük sermayenin vagücüyle saldırı altında tutacağı boş alanda "sol" slogan sahtekarlığıyla iş yapmaya çalışacaktır. Bu bir anlamda savaştaki, hava saldırısıyla karadan savaş harekatına benzemektedir. MHP, büyük sermayenin politik, ideolojik bombardıman altında tutacağı alanlarda faşist harekatı yürütmeye çabalayacaktır.

MSP'Yİ BEKLEYEN DÖNEMEÇ

Sözü edilen, "bankaların ve sigortaların" MHP ağzıyla "devletleştirilmekten" korkuları, endişeleri yoktur. MHP önerileri ampul ışığına tutulduğunda okunan imza bizatihi bankerlerin, sanayicilerin büyük tüccarların imzalarıdır...

Yeni hükümet programına karşı MHP'nin yükselttiği sesin sahte frekansını, "tekelci sermaye, holdingler, toprak ağaları, vurguncular, tefeciler, istifçiler, karaborsacılar" bol bol süslemektedir...

MHP'nin yeni dönemde oynamak istediği roller, CHP'li bir bakanı yanıltacak ölçülere varmayacaktır herhalde! Zira, MHP bu önerileri yaptıkça CHP'nin çok bilmiş genç ideologlarınca "yumuşama" olarak değerlendirilmektedir...

MC'nin büyük ortağı AP'ye gelince. Demirel'in en zayıf dönemi yaşadığı bu günlerde AP kelimenin tam anlamıyla boks deyimiyle "kroke" durumdadır. AP bitkindir. MC'nin, ikinci ortakları MSP yüzünden çöktüğünü söylemekten öte henüz kendilerine gelmiş değillerdir.

Başkent siyasal gözlemcilerine göre, yeni hükümetin önümüzdeki altı ayı atlatması halinde AP'den parça parça kopmalar olursa buna şaşmamak gerekecektir. Demirel'in geçtiğimiz hafta diğer suçlu ortaklarını toplayıp fotoğraf makinaları önüne çıkması, grubuna karşı psikolojik bir tablo göstermesi endişesinden öte anlam ifade etmemektedir. AP'liler, "ha bugün, ha yarın biz de iyi transferler yapıp, hükümet olacağız" umuduyla yaşatılmak istenmektedir. Yapılan yorum budur.

Ancak nereden bakılırsa bakılsın, 1978 in sonunda yapılacak AP büyük kurultayına kadarki dönem, önemli iç politik gelişmelere sahnedir. Demirel'in geleceğini şu veya bu yönde çözmesi, AP'deki gelişmeler kadar, hükümetin geleceği ve bileşimini de etkileyecek önemlerde gözükmektedir.

Düşük MC'nin iki numaralı ortağı cephesinde ise endişeli bir atmosfer yaşanmaktadır. MSP, zaten içinde bulunduğu erime sürecinin ciddi dönemeçlerine yaklaşmaktadır...

an-

Bu ne biçim demokrat?

Döverek adam öldürmekten sanık polisleri savunan Erem, «Suçsuz insanı cezalandırmak da işkencedir» dedi

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) Eşrefpaşa polis karakolunda Ahmet Lâle adlı kişiyi döverek öldürdükleri iddiası ile yargılanan 4 polisin savunmasını yapan Türkiye Barolar Birliği Baş... ...ruk Erem

YÜRÜYÜŞ'ün 22 Kasım tarihli 137. sayısında "Floş Kaçakçılığı Olayı" başlıklı bir haber yer aldı. Haberde, Bursa'nın tanınmış işadamlarının isimlerinin karıştığı ve bir bölümünün tevkifi ile sonuçlanan bir kaçakçılık olayına değiniliyordu. Haberin sonunda şu cümleler yer alıyordu:

"Son olarak, kaçakçılık olayının bir başka ilginç yanı daha vardır. 9 Aralık'ta mahkeme önüne çıkacak olan kaçakçılık sanıklarından Mehmet Arda'nın avukatı, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem'dir."

Son günlerde ilerici basında "ilerici" demeçleri ile bol bol boy gösteren Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem'in Bursa ve "ilginç" sanıklarla olan ilişkileri bundan ibaret değil. Erem bir başka dava daha almış durumda.

30 Haziran 1976 günü, Bursa'da bir işçi öldürüldü. Bursa'da ilerici sendikal hareketin yerleşip kökleşmesinden paniğe kapılan gerici-faşist çevreler Tofaş'ta bir işçiyi, Muharrem Çetinbaş'ı öldürdüler. Sanık yakalandı. Bu sanık, Baki Yeşiloğlu idi.

Baki Yeşiloğlu'nun duruşması sürüyor. Oturumlardan birinde mahkemenin aldığı kararlardan biri aynen şöyle: "Sanık Baki Yeşiloğlu'nun yeni müdafii Avukat Faruk Erem adına davetiye çıkartılmasına..."

Evet, "demokratik güç" Faruk Erem, sonunda Muharrem Çetinbaş'ın katlinden sanık Baki Yeşiloğlu'nun savunmasını da üstlenmişti. Faruk Erem' in floş kaçakçılığı ile ilgili davadan 4 milyon lira aldığı söyleniyor. Ancak, Baki Yeşiloğlu'nun davası ile ilgili olarak kaç para aldığı konusunda henüz bir bilgi yok. Bilinen, İstanbul Barosu'nun bu nedenle Faruk Erem'e bir kınama telgrafı çektiği.

Şimdi "ilerici" Erem 20 Ocak günü duruşmada Yeşiloğlu'nu savunacak ve belki de oradan da İzmir'e geçecek. Çünkü diğer bir söylenti de Erem'in İzmir'de faşistlerle ilgili bir davanın savunmasını üstlendiği yolunda.

Bunlar niçin basında yer almıyor? Nedeni çok açık. Erem yolunu bulmuş. Sağcı gazeteler yazmıyor, çünkü Erem davalarına bakıyor. İlerici gazeteler de yazmıyor, çünkü şu ya da bu hükümeti destekleyen "ilerici" güçler arasında Erem'in ismine gerek var. Böylece Erem sağdan soldan dünyalığını buluyor. Erem'i yakından tanıyanlar onun "dünyalık" yöntemlerine hiç şaşırmıyorlar.

Nereye kadar?..

FAŞİST KADROLAR TÜM ÖĞRENİM KURUMLARINDAN AYIKLANMALIDIR

Aralarında, Halkevleri, TÖB-DER, TÜM-DER, TMMOB ve TÜTED'in de bulunduğu 29 demokratik kuruluş, faşist saldırıları ve üniversite - yüksek okulların kapatılması sorunlarına ilişkin ortak görüşlerini saptayarak bir rapor halinde kamuoyuna açıklamışlardır. 11 Ocak günü Ankara'da yapılan bir toplantıda Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız tarafından okunan bu raporu özetleyerek okurlarımıza sunuyoruz.

"Türkiye'de faşist terör ve baskı son on -onbeş yıl içinde Yüksek Öğrenim Kurumları içinde alabildiğine yükselmiş, başka bir deyişle faşist hareket Yüksek Öğrenim Kurumlarını kendine ilk eylem alanlarından biri olarak seçmiştir. Başta öğrenciler olmak üzere Yüksek Öğrenim Sisteminin tüm elemanları sözü edilen zaman boyutu içinde kanlı bir teröre hedef tutulmuştur. Bu olgu bir rastlantı değildir, çünkü Yüksek Öğrenim Kurumları özellikle son on onbeş yıl içinde toplumda zıtlaşan ideolojilerin keskin biçimde çatıştığı yapılar haline dönüşmüştür."

12 MART ÖNCESİ

"Gençliğın aydın karakterinden ötürü düzene karşı oluşan tepkisi 12 Mart öncesi dönemde yüksek öğrenim gençliğinin çeşitli sorunlarının çözümüne yönelik eylemlerle somutlanmış, giderek köhneleşmiş sistemi hedef almış, böylece olumlu yönde bir değişiklik ortaya çıkmıştır.

Yüksek öğrenim sisteminin olumlu yönde değişimi demek olan demokratikleşme ve gerçekten bilim yapma olguları ise toplumsal yaşamı belirleyen temel değişkenlere bağlı olduğundan bir kurum için yapılan mücadele giderek daha demokratik ve bağımsız bir toplum için mücadele halini almaya başlamıştır. Bu oluşumun çok kısa sayılacak bir süre içinde yüksek öğrenim sisteminde çok olumlu gelişmelere yol açtığı açıkça ortaya çıkmıştır.

"İşte yüksek öğrenim kurumlarındaki bu olumlu gelişme ve gelişmenin toplumdaki sınıf çatışmasından kaynaklanması egemen çevreleri rahatsız etmiş; sistem içinde oluşan özgürlük ortamını yasal olarak yok etmek gücünden yoksun olduğu için kendine temel araç olarak faşist baskı ve terörü seçmiştir. Resmi güçlerinin de desteğinde cinayet ve saldırı örgütleri oluşturularak yüksek öğrenim kurumlarındaki gelişme durdurulmaya, sindirilmeye çalışılmıştır. Bu yoldaki hareketin oluşumunda resmi güçlerin desteğinin rolünü çok açık bir biçimde ortaya koyan örnek 1963-1968 arasında büyük etkinlik gösteren "mücadele birliğinin" yükselişi ve batışıdır. Yüksek öğrenim kurumlarındaki demokrat ve ilerici harekete karşı dinsel ideoloji temelinde örgütlendirilen mücadele birlikleri çok kısa zamanda büyük bir gelişme göstermiş, hemen her ilde ve ilçede bir şube açılmıştır. Bu örgütün eylemleri ve terörü hâlâ hatırlarda

Toplu namaz kılıp oradan öğrencilerin üzerine silahlı saldırıda bulunmak ve cinayetler işlemek, İstanbul'da "kanlı pazar" ya da özet olarak 1969 lara kadar tüm saldırılar bu kesimce düzenlenmiştir."

12 MART'IN SALDIRISI

"Resmi güçlerin de desteği ile mevzileri ele geçirip örgütlenen faşistler 12 Mart döneminin faşist baskı ve terör şartlarında daha bir palazlandılar. Örgütlenme ve yayılma çalışmalarını ülke çapında yaygınlaştırıp merkezileştirmeleri de bu döneme rastlar. Ülkü Ocakları bu koşullarda önce Sivas'ta kurulmuş daha sonra genel merkez olarak 1973'de Ankara'ya taşınmıştır. Yine aynı dönemde faşist örgütlenme Ülkü-Tek, Ülküm, Ülkü-Bir gibi örgütlerin oluşturulmasıyla teknik eleman, öğretmen ve memur kesimlerinin içerisinde de yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. Burada şu noktayı açmakta yarar var. Faşistler 12 Mart dönemi ve öncesinde hatta günümüzde örgütlenme çabalarında gençlik kesimine özel bir önem veriyorlar.

"Faşizm gençlik içindeki örgütlenmeye, çeşitli nedenlerden ötürü, önem verirken, yüksek öğrenim gençliğine farklı konumundan ötürü de, daha çok önem vermektedir. Bir sicilli faşistin, sözü ile somutlayalım: "İktidara giden yol okullardan ve devlet kadrolarının ele geçirilmesinden geçer." Faşistlerin iktidarının yolunu okullardan geçirmesinin nedenini şöylece açıklayabiliriz. 12 Mart ve onu izleyen MC dönemlerinde, devlet kurumlarının belli boyutlarda faşistleştirilmelerinin sonucu, eğitim kurumlarında, faşist örgütlenmeye geniş olanaklar sağlandı. Bir yandan, özerkliği kaldırılan, üniversite ve yüksek okullar, bir kısım güvenlik kuvvetleri desteği ile bir avuç faşiste işgal ettirilirken, çeşitli öğrenci yurtları faşist işgal altındaki bir kurum olan kredi yurtlar kurumunun tertipleriyle ya kapatıldı ya da faşistlerin işgaline bırakıldı. Aynı dönemde, ilerici öğrencilerin burs ve kredileri kesildi. Faşistler, yüksek öğrenim gençliği içinde, bu örgütlenmeyi yürütürlerken, şu noktaları da göz önünde tuttular: 1) Devlet kurumlarının denetimi ve faşistleştirilmesi için gerekli olan nitelikli yönetici kadroların oluşturulması ve bu olanaklarla, devlet kurumlarının faşistleştirilerek kontrol altına alınması, 2) Faşist örgütlenmeyi ilgili meslek örgütleri aracılığı ile ülke çapında, özellikle kırsal kesime yaymak, 3) Çarpık sanayiin gereksinimi olarak, faşist ideoloji ile, donatılmış, teknik kadroların yetiştirilmesi."

FAŞİST POLİTİKANIN ÖZÜ

"Bu üç ana noktada, özetlediğimiz konu, faşizmin devlet kurumlarını faşistleştirmek ve denetim altına almak, ülke çapında yaygınlaştırarak kitle tabanını yaratabilmek için, yüksek öğrenim gençliği içinde yürüttüğü politikanın esasını oluşturmaktır. ... amaçla, faşistler yüksek öğrenim kurumlarındaki örgütlenmelerinde, öncelik kırsal kesimle doğrudan bağlantısı olan ve eğitim olgusunun temel işlevini üstlenen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olmasıyla da faşistleştirme süreci, kolaylıklar sağlayan eğitim enstitüsü öğretmen okulları ve teknik okulları, ilk hedef olarak seçmişlerdir. Bu okulların faşistleştirilmesinde izlenen yöntemi özetlersek;

"Bu okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlı oldukları için, öncelikle Bakanlık bunların tüm öğretmen, eğitici kadro...

Yeni etkileme yöntemi: Dostlar alışverişte görsün

Türkiye'de birçok kurum ve davranışın yozlaştırıldığı bir gerçek. Son zamanlarda bunun örnekleri daha sık görülmeye başlandı. Çünkü, yeni hükümet kuruluyor.

Benzer bir örneğe daha önce değinildi. Adam, CHP milletvekili. Belki de kimilerine göre "sol sosyal demokrat." Ama adam, kendi partisinde, kendi grubunda beğenmediği CHP Genel Merkez yöneticilerine karşı hiç bir şey yapmıyor. En küçük bir tepkide bile bulunmuyor. Ama sıra basına, gazetecilere demeç verip söz söylemeye geldiğinde mangalda kül kalmıyor. Böylelerinden biri geçenlerde AP'den kopan bağımsızların o günkü CHP yöneticilerinden "daha iyi" olduğunu söylemişti. Genel Merkeze bu ölçüde tepki duyan birinin, niçin Genel Merkeze karşı en küçük bir girişimde bulunmadığı sorusuna kimse cevap bulamadı.

Bir başka örnek. Kenan Akman, CHP milletvekili. Aynı zamanda DİSK'in yöneticilerinden. Akman, 5 Haziran'dan sonra, hükümet programının içeriği konusunda grubunda ve partisinde en küçük bir çaba harcamadı. Ama DİSK içinde demeç vermeye geldiğinde mangalda kül bırakmadı. "Hükümet programı şöyle olmalıdır, böyle olmalıdır, şunu kaldırmalıdır, bunu koymalıdır" gibisinden.

CHP'nin yeni hükümet programı hazırlanırken, sendikalardan ve yetkililerinden hiç bir ses çıkmadı. Sonra programın yazılıp meclislerde okunduğu 12 Ocak günü "işçi sınıfının gazetesi" DİSK yöneticilerinin "hükümetten ne beklediklerini" çarşaf çarşaf verdi. Herhalde böyle bir "zamanlama" program üzerinde daha etkili oluyor!

Yukarıdan manipüle edilenlerin elinde, denetim, etkileme, talep gibi kurumlar böylesine yozlaştırılıyor. İş sonuçta "dostlar alış verişte görsün"e dökülüyor.

nu değiştirdi. Sonra da, faşist öğretmen ve yöneticileri atadı. Bu konudaki Danıştay kararları da, dönemin. Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanmadı. Sonra, yer yer yönetim-polis işbirliği ile, bu okullara faşistler yerleştirildi. Özellikle yatılı durumu olan öğretmen okullarında bu yöntem geniş çapta uygulandı. Sonra da üniversiteler arası seçme sınavı ile öğrenci alımı gerekirken, sözlü sınavlarla, öğrenci alınmaya başlandı. Sözlü sınavlar faşist yönetici ve öğretim kadrosunca yapıldı. Sınavlarda Türkeş'in doğum tarihi gibi saçma sorular soruldu. Ayrıca, Ülkü Ocakları, MHP üyeliği sınavda başarı için yeter koşul sayıldı. Bunlar kamuoyunca bilinmektedir. Bu tür yöntemlerle 32 öğretmen okuluna ve eğitim enstitüsüne iki yıl içinde, büyük çoğunluğu faşist olan elli bine yakın öğretmen adayı yerleştirildi. Bu konuda, geçen yıl ve bu yıl, demokratik kamuoyunun baskı ve uyarıları, Danıştayın iptal kararları, Milli Eğitim Bakanlığınca hiçe sayıldı. Öğretmen Liseleri ve Eğitim Enstitülerinin faşistleştirilmesinde, bir yöntem de disiplin cezalarının uygulanmasıdır. Yönetim-Polis desteği ile, faşist işgal altına sokulan okullara, ilerici - demokrat - devrimci öğrencilerin girmesi engellendi."

FAŞİZMİN KAZANDIĞI MEVZİLER

"Olaylar bahane edilerek gerekçesiz olarak bir çok öğrenci, faşist yönetimlerce, okullardan atıldı. Can güvenliği kalmadığı için, okullara gidemeyen öğrenciler devamsız sayılıp, kayıtları silindi, ve Milli Eğitim Bakanlığınca burs ve kredileri kesildi. Tüm bu tertip ve saldırıların yanısıra, bu konuda da verilen Danıştay kararları göstermelik olarak Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edilmesine karşın, fiilen uygulanmadı, öğrenciler eğitimsiz olarak sınavlara girmek zorunda bırakıldı. Bu tertip ve saldırılar karşısında, can güvenlikleri olmadığı halde, okula gitmek için örgütlenen ve direnen öğrenciler, polisce okula alınmadı. Bu olup bitenleri en canlı olarak, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların yoğun biçimde bulunduğu Beşevler bölgesinde gözlemleyebiliriz. Bu bölgede, Gazi Eğitim Enstitüsü Yüksek Teknik Öğretmen Okulu, Endüstri Meslek Lisesi gibi okullar düzenlenen tertipler sonucu, faşistleştirilmiş bu okullarda bugün onbin dolaylarındaki ilerici - demokrat - devrimci öğrencinin öğrenim özgürlüklerinden alınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, son olarak bunlarla da yetinmeyerek faşistleştirilemeyen Diyarbakır ve Mardin Eğitim Enstitülerini ve Tunceli Öğretmen Lisesini kapatmıştır. Bu konudaki Danıştay kararları ve kamuoyunun tepkileri Milli Eğitim Bakanlığınca hiçe sayılmıştır. Böylece, resmi güçlerin kontrol ve desteğinde kısa sürede öğretmen liseleri, eğitim enstitüleri ve yüksek teknik okullar faşistleştirilmiş ve uygulanmak istenen politika görece başarıya ulaşmıştır."

DEVLET KURUMLARININ FAŞİSTLEŞTİRİLMESİ

"Faşistler, yüksek öğrenim gençliği içinde ikincil olarak devlet kurumlarının faşistleştirilmesini ve çarpık sanayiin gereksinimi olan nitelikli teknik eleman yetiştiren teknik okullardaki örgütlenme ve saldırılara önem vermişlerdir. Bu noktada da ilk hedefleri özerkliği olmayan, eskiden yüksek özel okul statülü sonra da, devletleştirilerek akademi haline getirilen mühendislik okulları olmuştur. Bu okulların akademi ve yüksek okul olarak, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardan ayırt edici özelliği olan fakat akademi yönetimlerinin demokratik olmayan yöntemlerle seçilmesi, faşistleştirilmesi açısından üniversitelere kıyasla daha elverişli bir konum yaratmaktadır. Üstelik bu okullar üniversitelere kıyasla çarpık sanayi ve devlet kurumlarının gerektirdiği teknik elemanları oldukça bolca mezun etmektedirler.

"Bu konumlarından ötürü faşistlerin örgütlenme ve saldırılarının ikincil hedefini bu okullar oluşturmuştur. Antidemokratik yöntemlerle yer yer akademik yöntemler faşistleştirilmiş sonradan resmi güçlerin desteğinde bu okullara yönelik faşist işgal ve saldırı eylemleri yoğunlaştırılmıştır. Faşist saldırılar sonucu ölen öğrencilerin büyük bir kısmının bu okulların öğrencisi olması bu uygulamanın açık kanıtıdır. Örneğin, İst. DMMA'ya bağlı Yıldız MMYO ve Galatasaray MYO bu tertip ve saldırılarla 10'larca ilerici öğrencisini yitirmiştir. Yine ADMMA'ya bağlı Yükseliş diye bilinen MMYO da aynı saldırılar sonucu 11 yurtsever öğrenci öldürülmüş ve okul belli boyutlarda faşistlerce işgal edilmiştir. Bir kısım güvenlik kuvvetlerinin desteğinde faşist tertip ve saldırıların yoğunluğuna rağmen bu okulların Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullara nazaran bir anlamda nisbi de olsa yönetim serbestliğinin bulunması ve anti-faşist potansiyelin yoğunluğu bu okullardaki faşist tertip ve saldırıları, yer yer başarısız kılmıştır. Ve bugün bu okullarda faşistler, eğitim enstitüleri ve öğretmen liselerindeki gibi bir kitle tabanı yaratmış bir kısım polisin desteği ile ancak, sınırlı bir etkinlik sağlayabilmişlerdir."

ÜNİVERSİTELERİN KAPATILMASI

"Üzerinde önemle durduğumuz bir konu da, üniversitelerin kapatılması sorunudur.

"Bir yandan faşistler egemen olamadıkları ve denetimi yitirmekte oldukları okulları kapatmaya çalışmaktadırlar. Buna Yükseliş, Hacettepe Üniversitesi, ODTÜ, SBF,İTÜ ve bir çok başka okullar örnek olarak gösterilebilir. Yani kısacası, faşistler kendilerinin etkin olamadıkları okulları saldırılarla kapatmaya çalışırken öbür yandan da, faşistlerin kesin denetim kurdukları okullar özellikle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar, kimi başka yüksek okullar, ilerici, devrimci öğrencilerin can güvenliği kalmayıp, okula gidememelerine karşın, kapatılmamaktadır. Gazi Eğitim Enstitüsü, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu; gibi okullar buna örneklerdir.

"Bizce, yanlış olan bir nokta da yönetimi ya da senatosu demokrat olarak bilinen bir çok okul ve üniversitenin, olaylar nedeniyle, can güvenliğinin kalmadığı gerekçesiyle, kapatılmalarıdır. Zaten faşist saldırıların amacı da bu okulları kapatmaktır. Kaldı ki olayların önlenme çaresi okulları kapatmak değildir. Çünkü okullar kapansa da her yerde faşist saldırılar sürmektedir. Prof. Sanalan'ın evinde kurşunlanması, en çarpıcı örneğidir. Bu bakımdan, faşist saldırıların amacına uygun olarak okulların kapatılması çözüm olamaz. Olayların ve tertiplerin kaynakları bellidir. Saldırı ve tertipler faşistlerce düzenlenmektedir. Bu durum karşısında "tarafsızlık" demokrat olmayı yadsımaktır, okulları kapatmak ise, istemeyerek de olsa, faşistlerin ekmeğine yağ sürmektir."

ÖNERİ VE TALEPLERİMİZ

"1. Faşist işgal altındaki tüm eğitim kurumları faşist işgalden kurtarılmalı, bugüne değin mağdur edilmiş ilerici devrimci öğrencilerin hakları geri verilmelidir, kayıpları giderilmelidir.

"2. Öğrencilik hakları ile ilgili konularda verilmiş ve özellikle Eğitim Enstitüleri ve Öğretmen Liseleri ile ilgili Danıştay kararları gün geçirilmeden uygulanmalıdır.

"3. Kredi ve Yurtlar Kurumu faşistlerden temizlenmeli, kredi ve bursları kesilen öğrencilerin hakları geri verilmelidir. Kredi ve burslar günümüz koşullarına göre düzenlenmelidir.

"4. Faşist saldırganlığın kalesi durumundaki yurtlar (örneğin Ankara Atatürk Sitesi Öğ.Yurdu, Yıldırım Beyazıt Yurdu, Emek Nene Hatun Yurdu, İstanbul Atatürk Öğr. Sitesi, Edirnekapı Öğr. Yurdu, İ.Ü. Orman Fakültesi Öğr. Yurdu) işgalden kurtulmalı, kapalı tutulan yurtlar (örneğin, İstanbul Site Öğr. Yurdu, İTÜ Öğr. Yurdu, Ankara Cebeci Yurdu, İzmir İnciraltı Yurdu) tüm öğrencilerin hizmetine açılmalıdır.

"5. Faşist tertip ve saldırılar karşısında okullar kapatılmamalı kapalı bulunan okullar derhal öğretime açılmalıdır.

"6. Faşist katil ve işkencecilerden hesap sorulmalıdır.

"7. Eğitim kitapları gerici ve faşist ideolojilerden temizlenmeli, bilimsel bir içeriğe kavuşturulmalıdır.

"8. Yüksek öğrenim kurumlarındaki her kesim kendi örgütlerinde en güçlü biçimde örgütlenip, diğer kesimlerle ortak dayanışmaya girmeli ve yüksek öğrenim kurumlarına karşı girişilen her türlü saldırı ve uygulamalara karşı anında müdahale ederek etkin bir tavır takınmalıdır.

"9. Yüksek öğrenim kurumlarında çalışanlar ve öğrenciler örgütleri aracılığıyla yönetime katılmalıdır.

"10. Kolluk kuvvetleri tüm öğrenim kurumlarından çekilmelidir.

"11. Faşist kadrolar tüm öğrenim kurumlarından ayıklanmalıdır.

"12. Öğrenci derneklerini faşist örgütlenmenin aracı olmaktan kurtarmak için dernekler yasasında gerekli değişiklikler yapılarak, öğrencilerin örgütlenme özgürlüğü sağlanmalıdır.

"13. Valilikler üniversite yönetimleri ve ilgililerden herhangi birinden de gelebilecek öğrenim özgürlüğünü kısıtlayan girişim ve uygulamalara karşı konu yargı organlarının denetimine götürülmeli, etkin adli müdahaleler sağlanmalıdır.

"14. Tüm yüksek öğrenim kurumları bilimsel, idari ve mali özerkliğe kavuşturulmalıdır.

Tüm bu öngörülen istemlerin hayata geçirilmesi demokratik yüksek öğrenim mücadelesine ileri mevziler kazandıracaktır."

Kontrgerilla mı, komandolar mı?

Bombaların yapım tekniği ve kaliteleri ile birlikte kontrgerilla sözü yeniden yaygınlaşmaya başladı. CHP milletvekili Süleyman Genç'in evine atılan bombanın kontrgerilla işi olduğu üzerinde herkes birleşiyor.

Ancak burada üzerinde durulması gereken iki nokta ortaya çıkıyor. Birincisi şu: Kontrgerilla hiçbir hükümet tarafından hiçbir şekilde üzerine varılmayan bir kurum mudur? Şu anda CHP işbaşındadır. "Ne yapalım bunun adı kontrgerilla, bizim de gücümüz yetmez" mi denecektir?

Böyle şey olmaz. Ne olursa, kim olursa olsun gerici saldırıların odağı olan kurumların ve kişilerin üzerine gidilmelidir. Hiçbir yasada yeri olmayan kontrgerilla, kimsenin dokunamadığı bir tabu olmaktan çıkarılmalıdır.

İkinci nokta ise kontrgerilla'nın bir bakıma Türkeş'i ve tosuncuklarını aklama aracı olarak kullanılması tehlikesidir. "Yoksa Türkeş'in ve komandoların hiç kabahati yok da her işi kontrgerilla mı yapıyor?" düşüncesi yerleşmemelidir. Türkeş'in ve MHP'nin bu şekilde aklanması, ilerisi için düşünülen bazı "koalisyonlu" politik hesaplara uygun düşebilir. Ancak bu yolda girişilecek çabalar, faşizmi aklamaktan öte bir işe yaramayacaktır.

Ecevit, ortak grupta yaptığı konuşmada şunları da söylemiştir: "Bu konuda eğer geçmişin yaralarını tedavi edip kapatarak yeni bir dönemi başlatmamız şiddet eylemlerinin sorumlularınca kolaylaştırılmazsa, geçmişi iyice deşmek zorunda kalırız". Gerçek demokrat davranış ne kontrgerilla'nın üzerine yürüyememek, ne de "barış" adına ve diğer gerekçelerle katilleri başıboş ve dokunulmaz bırakmaktır. Tam tersine bunların üzerine yürüyebilmektir. Aksi takdirde kimsenin kimseden şikayete hakkı kalmaz.

Yeni programın düşündürdükleri:

HASSAS DENGE PROGRAMI

YENİ HÜKÜMETİN PROGRAMI DA TAM ANLAMIYLA BİR HASSAS DENGE PROGRAMI NİTELİĞİNİ TAŞIYOR. HASSAS DENGE, BİRKAÇ AÇIDAN SÖZ KONUSU: BİRİNCİSİ PROGRAMIN "LAFZI" İLE İLGİLİ. TERİM SEÇİMİNDE, CÜMLE KURULUŞUNDA, BUGÜNKÜ HÜKÜMETİ OLUŞTURAN DENGE BÜTÜN AÇIKLIĞI İLE GÖRÜLÜYOR. ÖYLE Kİ PROGRAMI OKURKEN "FEYZİOĞLU BURADA DAYATMIŞTIR", "MATARACI BURADA İŞİN İÇİNE GİRMİŞTİR" VB. ŞEKLİNDE, OLUP BİTENLERİ GÖZLER ÖNÜNDE CANLANDIRMAK MÜMKÜN.

Başlıktan da ortaya çıkıyor. Türkiye Cumhuriyetinde son dokuz ay içinde üç hükümet kuruldu. Üç hükümet programı okundu. Her hükümetin ve her programın ayırdedici bazı nitelikleri var. YÜRÜYÜŞ'ün 144. sayısında yeni hükümet "hassas denge hükümeti" olarak nitelendirildi. Birkaç açıdan. Aynı nitelik, hükümet programına da yansıyor. 12 Ocak günü Meclis ve Senato'da Başbakan Ecevit tarafından okunan hükümet programı birkaç açıdan tam bir hassas denge programı niteliğini taşıyor.

Kimin, neyin arasında denge? Türkiye halkının dayatan sorunları, talepleri ve özlemleri ile büyük burjuvazinin sorunları, talepleri ve özlemleri arasında bir denge. Türkiye halkından aldıkları desteği en azından azar azar harcamayı düşünenlerle, belirli bir misyon adına, burjuvazi adına, gerici güçler adına doğrudan yola çıkanlar arasında bir denge. Program "lafzı ve ruhu" ile bu dengeyi çeşitli düzeylerde yansıtıyor.

12 MART HAVASI

Programın girişi başlıbaşına bir gösterge. Bu girişi okuyunca, olağan değil, bir bakıma "özel misyonlu" bir hükümetle karşıkarşıya olunduğu anlaşılıyor. Aynen şöyle:

"Ülkemizin son zamanlarda sürüklendiği ortamda Atatürk'ün emaneti olan Türkiye Cumhuriyeti'ni hür ve demokratik rejimi veya Cumhuriyetin temel niteliklerini yıkıp yok etmeyi amaçlayan, totaliter bı baskı ve terör rejimini kurmaya yönelen ve yurttaşların özgürlük ve huzur içerisinde korkusuz yaşama haklarını, can güvenliğini, kanun hakimiyetini ortadan kaldırmaya çalışan, her çeşit anayasa dışı faaliyetlere karşı demokrasiyi ve Cumhuriyeti korumak ve savunmak tüm ulusumuzun ve onun temsilcisi olan parlamentomuzun başlıca görevi haline gelmiştir."

SÖZ EDİLEBİLECEK İKİNCİ DENGE İSE DAHA TEMEL, DAHA CİDDİ BİR DENGE. BİR YANDA, SOSYALİST HAREKETİN YILLARDIR SÖYLEDİKLERİ. TÜRKİYE'NİN KALICI SORUNLARININ YILLARDIR DAYATTIĞI GEREKSİNİMLER NİHAYET BİR HÜKÜMET PROGRAMINDA "LAFZA" YANSIYOR. DENGENİN BİR YANI BURASI. AMA ÖTEKİ YANDA BİR BAŞKA DENGE VAR. O DA DAYATAN BU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE GERÇEKÇİ YOLLARIN SONUNA KADAR ZORLANMASINI ÖNLEYEN DENGE. BÖYLECE BİR YANDAN "İLERİ" SAYILABİLECEK ÖNLEMLER, ÖTE YANDAN DA BUNLARIN KAÇAMAĞINI OLUŞTURACAK KANALLAR "HASSAS BİR DENGE" İÇİNDE PROGRAMDA YER ALIYOR.

"Özel misyon" burada açık seçik ifade edilmiş. Hem de en başta. Bu özel misyonun formüle edilmesinde, belirli dengelere de dikkat edildiği anlaşılıyor. Örneğin alıntı yapılan bölümde yer alan "veya" ve "her çeşit" sözcüklerinin "her iki uca da karşı olduğunun" belirtilmesi açısından özellikle dayatıldığı ya da benimsendiği su götürmüyor. Böylece hükümet programı, daha girişi ile, "özel misyonu"unu açık seçik ortaya koyuyor.

Türkiye'de demokratik güçler özel misyonlu hükümetleri daha önce de gördü. Onun için, bugün tehlikelere ve eğilimlere karşı her zamankinden daha uyanık.

DAYATAN SORUNLARDA DENGE

Program tümüyle incelendiğinde, ilginç olan bir başka nokta daha göze çarpıyor. Programda zaman zaman olumlu, ilerici, halktan yana sayılabilecek talep ve özlemlere, vurgulamalara da rastlanıyor. Madencilikteki kamu işletmeciliğinden "emperyalizmle mücadeleye" kadar, programda böyle ifadeler bulmak mümkün ve bunların tek tek somut bazı örnekleri üzerinde daha sonra da durulacak.

Ancak burada öncelikle belirtilmesi gereken şu: Program bu konularda aynı zamanda "dramatik" bir denge de içeriyor. Dramatik yan şurada: Türkiye'de yıllar yılı sosyalistlerin vurguladığı, dile getirdiği talep ve önlemler, Türkiye kapitalizminin çözümsüzlüğünü simgeleyen itiraflar, nihayet bir hükümet programında da az çok yer alıyor. Ama bunların kesinlikle çözemeyecek olan, çözmesi mümkün olmayan bir hükümetin programında. Dramatik yan, bu çelişkiden kaynaklanıyor: Türkiye, sorunlarını dayatıyor. Bu sorunları kimse göz ardı edemiyor. Ama işbaşına gelenler, sınıfsal olarak bunları çözecek güçten yoksun. Sonuçta yalnız bunların sözünü ediyor. Kitlelerden bütünü ile kopmamak için sözünü etmek zorunda. Ama çözmek konumunda değil.

Yalnızca yeni hükümetin değil, sosyalist almaşık dışında bütün iktidar biçimlerinin dramatik çelişkisi bu olacak. Hassas dengeleri, bu olacak. Programlarında hep "sorun"lardan bahsedecekler, ama çözemeyecekler.

"ÖZGÜRLÜKÇÜ DEMOKRASİNİN EN İLERİ ANLAMI"

Hükümet programının 36. sayfasında şöyle bir if de yer alıyor: "Özgürlükçü demokrasiyi en ileri anlamı ile benimseyen hükümetimiz..."

DENGENİN SAĞA DOĞRU BOZULMASINI DUR-DURACAK TEK UNSUR, DEMOKRATİK GÜÇLERİN ETKİN, KARARLI DENETİMİ VE MUHALEFETİDİR. BUNUN DIŞINDA GÖRÜNTÜDEKİ DENGENİN ÖZDE SÜREKLİ SAĞA DOĞRU BOZULMASINI ÖNLEYİCİ HİÇBİR GÜÇ YOK.

Bu cümleye dikkat etmek gerekiyor. Çünkü burada bir "kendini ele verme" söz konusu. Çünkü, hükümet programının diğer bölümlerine bakıldığında, emekçi halkımızın demokratik taleplerine gerçek anlamda çok az yer verildiği, bunların da "kaçamak" kanallarıyla garantiye alındığı görülüyor. Bu anlamıyla, hükümet programını gerçekten demokratik bulmak mümkün değil. O halde niçin sorunun üstüne üstüne gidilip "özgürlükçü demokrasinin en ileri anlamı ile benimsendiği" söylenebiliyor? O zaman sormak gerekmez mi: Lokavtın yasaklanmadığı, düşünce ve ör-

itlenme özgürlüğüne konan sınırların korunduğu, ev hakkının belirli kesimlerden esirgendiği bir programın sahibi olan hükümet, nasıl özgürlükçü demokrasiyi "en ileri anlamıyla benimsediğini" iddia edebilir.

Bir başka denge de burada ortaya çıkıyor. Bir yandan özgürlükçü ve demokrat olunduğu söylenecek, öte yandan başka yerlerde, başka kaçamaklarla sınırlar bizzat programda çizilecek. Denge noktalarından biri de bu.

KİM NEREDE İŞE KARIŞTI?

Hükümet programı okunurken, program çalışmalarını adım adım yaşamak da mümkün oluyor. Kim nerede neyi dayattı? Kim buna karşı direndi? Sonunda uzlaşma noktası nasıl bulundu? Bunları az çok kestirmek mümkün.

Örneğin programın 12. sayfasında aracılıkla ilgili olarak "aracı aşamalar" diye bir deyim kullanılıyor. Aracılar, CHP'nin öteden beri açıkça karşı çıkmakta sakınca görmediği bir kesim. Muhtemelen CHP'li komisyon üyesi "aracılara karşı girişimleri" dayattı.

Ama DP'li üyenin buna karşı çıktığını anlamak için müneccim olmaya gerek yok. Sonra bir uzlaşma bulunmuş; aracılık, "bir aşama" olarak programda yer almış. Böylece ne şiş ne de kebap yanmış.

Tek tek hiçbir spor dalı üzerinde özel olarak durulmamışken, programın 39. sayfasında "Ata sporumuz güreş bilimsel yöntemlere kavuşturulacaktır" deniliyor. Burada da muhtemelen güreşe meraklı DP'li ya da bağımsız bir üyenin müdahalesi söz konusu olmuş.

Ancak müdahale ve etkisi söz konusu olan, yalnız programın bütünündeki Feyzioğlu damgası ya da yukarıdaki tek tük örnekler değil. Bunların yanısıra, Ecevit'in bizzat olması bile özellikle damgasını vurduğu program bölümleri bulmak mümkün. Örneğin:

"Hükümetimiz turizm geliştirilerek Türkiye'nin dış ilişkilerine de yeni bir boyut kazandırılabileceği inancındadır." (s. 19) ve:

"Yine bu ortak hizmetlerin ve altyapıların sağlayacağı kolaylıklardan yararlanarak Türk köylüsü, toprağından kopmaksızın sınaileşebilecektir; insan yaşamını maddi ve manevi yönde zenginleştirici tüm olanaklara kavuşabilecektir. Tarıma olduğu kadar sanayie de dayalı ve doğayla dengeli yeni ve sağlıklı bir uygarlık oluşturabilecektir."

Bunlar, kesin anlamları tam anlaşılamamakla birlikte Ecevit'in özel program istekleri olarak göze çarpıyor.

Anlamları tam olarak kavranamayan başka ifadeler bulmak da mümkün. 31. sayfadaki "arsa üretiminin artırılması" ve 43. sayfadaki "uzaydan yararlanma" gibi hedeflerin gerçekçiliğini bugünden anlamak pek mümkün değil.

BUYUK BURJUVAZİNİN DAMGASI

Denge ya da telifçilik programın hemen her yerinde dikkati çekiyor. Örneğin "milliyetçilik" denmese olmayacak. Dense de olmayacak. Onun için yeni bir kavram bulunmuş: "Çağdaş milliyetçilik" (s:32) "Milli birlik" denmese olmayacak. Ama düşünce ayrılıklarını da kabul etmek gerek. O zaman da "düşünce ayrılıkları içinde milli birlik" denmiş. Hükümet çalışmalarında itici gücün "çok materyalist" bir biçimde sergilenmesinden de sakınılmış, bu nedenle "maneviyatçılığın desteği" ile çalışmaların sürdürüleceği açıklanmış. (s:36)

Ancak telifçilik ve dengenin, bu küçük örnekler dışında, ulaştığı başka boyutlar da var. Bunlardan en belirgini Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun sorunlarının ele alınış biçimine ilişkin.

Programın hiçbir yerinde Doğu ve Güneydoğu' nun sorunları kendi başına ve özellikle çözüm beklenen sorunlar olarak, doğrudan doğruya burada yaşayan emekçi yığınlara özgü sorunlar olarak ele alınmamış. Doğu'nun sorunlarına çözüm düşünceleri, istisnasız her seferinde, büyük burjuvazinin temel özlemleri ile telif edilmeye çalışarak verilmiş. Örneğin, doğu kalkınacak, ama komşu ülkelerle olan pazar ve ihracat sorunlarının çözümünden ayrı ve bağımsız olmayacak bu "kalkınma". Örneğin:

"Bölge ülkeleri ile ve teknolojide ileri ülkelerle Türkiye arasında oluşturmaya çalışacağımız çok yönlü ekonomik işbirliği, Türkiye'nin ihmal edilmiş yöreleri arasında yer alan Doğu ve Güneydoğu Anadolu' nun da gelişmesine büyük hız katacaktır." (s:17)

Hükümet programının 11 ve 17. sayfalarında Doğu sorununa ilişkin bütün söylenenler, Türkiye burjuvazisinin köklü sorunları ile birlikte ele alınarak bir anlamda "sağlam kazığa" bağlanmış oluyor.

"Bir ölçünün ötesinde" ve "aşırı ölçüde" de özellikle dış ilişkiler bölümünde denge ve telifçiliğin araçları olarak kullanılıyor:

"Bu acı deney, ulusal güvenliğimizi bir ölçünün ötesinde dış olanaklara hele tek kaynağa dayandırmanın sakıncalarını ortaya koymuştur." (s: 40)

"Bu inançla Türkiye'nin savunmasını aşırı ölçüde dış desteğe ve belirli bir kaynağa bağımlılıktan..." (s:42)

Böylece program, yıllar yılı vurgulanan sakınca ve tehlikeleri bir anlamda kabulederken, diğer yandan da NATO, CENTO gibi örgütleri temelde kabul ediyor, ABD ile işbirliğine yine temelde kesinlikle karşı çıkmıyor. Bir başka denge de burada yatıyor.

OLUMLU GİRİŞİMLER SONUÇ VERECEK Mİ?

Başlarda da belirttiğimiz gibi, kitlesel bir dayatma sonucunda, hükümet programına bazı olumlu saptamaların ya da girişimlerin girebildiği görülüyor.

Yerel yönetimler bakanlığının kurulması, bazı madenlerin kamu eliyle işletilmesi, çevre sağlığı, toplu konut inşaatı, İşletmeler Bakanlığı, okullarda can güvenliğinin sağlanması gibi noktalar, bunların arasında yer alıyor.

Ancak bütün bunlara da ihtiyatla yaklaşmak gerekiyor. Bir kez, her hükümet programı "caktır, cektir" sözleri ile doludur. İkincisi, "caktır ve cektir"lerin kaçamakları da bugünden düşünülmüşe benzemektedir. Bunların üzerinde ayrıca durulacak. Ancak, şimdiden somut bazı örnekler vermekte yarar var.

İşletmeler Bakanlığı , KİT'lerin bir düzene sokulması açısından yararlı bir girişim olarak görülebilir. Ancak hassas dengenin bakanlarından, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Alp, kendi bakanlığına bağlı KİT'lerin İşletmeler Bakanlığınca denetlenmesine ne ölçüde yanaşacak? Bunu somut olarak görmeden bu konuda çok şey söylenemez.

Okullarda can güvenliğini sağlama yönünde önlemlerin alınacağı ifadesi elbetteki olumlu. Ancak İçişleri Bakanı Özaydınlı, faşist saldırılardan yakınmaya gelen öğrencilere "askeri disiplin" açısından yaklaşıp hamasi nutuk atar ve "geriye dön marş marş" çekerse ne olacak?

Bunlar, kısa dönemin somut olgularıdır. Programın "olumlu" ifadelerinin somut geleceğini belirleyecek olan noktalar da bunlardır.

YİNE TELİFLER VE KAÇAMAKLAR

Telif ve kaçamak bileşimini, programın başka konulara ilişkin bölümlerinde de bulmak mümkün.

İşsizlik bir sorun. Ama niçin bir sorun? Milyonlarca insan işsiz ve aç kaldığı için mi? Böyle dense belki bazı çevreler "ikna olmayacak". Onun için yine başka bir formül bulunmuş işsizlliğin zararları şöyle özetlenmiş: "Toplumsal barışı bozacak boyutlara ulaşan işsizlik" (s9) Böylece Doğu sorununun büyük burjuvazinin sorunları açısından değerlendirilip ona göre telif edilmesi gibi, işsizlik sorununun da zülfiyarın beğeneceği bir biçimde formüle edilmesine özen gösterilmiş: İşsizlik kötü, niçin, çünkü çalışma barışını bozar.

Bunun dışında, belki de ilk kez bir hükümet programında "enflasyonun önleneceği" yolunda bir ifadeye rastlanmıyor. Yeni hükümeti bu konudaki gerçekçiliği açısından kutlamak gerekiyor. Çünkü enflasyon konusunda, aynen "enflasyon hızının yavaşlatılmasından" söz ediliyor. (s: 10)

Programda "ileri" sayılabilecek her vaade bir de "fren" getirilmesi unutulmamış. Ya bu adımların parlamentoda gerçekleşemeyeceği ihtimali üzerinde programda da ihtiyatlı bir dille durulmuş, ya da "ileri" vaadlerin gerçekleşmesi konusunda somut değil muğlak ifadelere yer verilmiştir.

Örneğin toprak reformu konusunda vaadler sıralanıyor. Her yerde "cektir, caktır" var. Ama toprak reformu konusundaki vaadleri şu cümle izliyor:

"Bu yasa kabul edilirse... " (s:23)

Aynı şekilde, lokavt konusundaki hükümet görüşü de şöyle:

"Lokavtın kötüye kullanılmasını önleyecek çalışmalar yapılıp öneriler hazırlanacaktır." (s: 26)

Burada bir kesinlik var. Çünkü cümle "caktır"la bitiyor. Ama nasıl? Çalışmalar yapılacak, öneriler hazırlanacak, bunlarda lokavtın kötüye nasıl kullanılacağı tesbit edilecek vb... vb... Uzun söze gerek var mı?

SON SÖZ

Baştan özetleyecek olursak, hükümet programı, görünüşte de olsa toplumun iki kesimi tarafından dayatılan talepler arasında bir denge kurmaya çalışıyor. Ancak ilerici, halktan yana her dayatmanın kabulünde, bir de önleyici ya da "fren" yerleştirmek ihmal edilmemiş. Bu "fren" zaman zaman koşulların tesbitindeki telifçi tutumla, zaman zaman sorunların çözümünün, burjuvazinin sorunlarının çözümü ile "bağdaştırılmasıyla", zaman zaman da muğlak ifadeler ve yuvarlamalarla programa konulmuş. Bu yanları ile hükümet programı yine bir denge programı niteliğini taşıyor. Bütün frenler, bu dengenin soldan yana bozulması düşünülerek konulmuş. Bütün frenler, demokratik taleplerin hükümette de yansıma bulma tehlikesi düşünülerek hazırlanmış. Bu durumda sağa çalışan freni bozacak bir tek unsur var: Demokratik güçlerin etkin, kararlı denetimi ve muhalefeti. Bunun dışında görüntüdeki dengenin özde sürekli sağa doğru bozulmasını önleyici hiçbir güç yok.

KOÇ İLE İŞBİRLİĞİNİN 50. YILI NEDENİYLE TÜRKİYE'YE GELEN FORD'UN GEZİSİYLE AYNI ZAMANDA TUTULMASINA ÖZEN GÖSTERİLEN BİR TOPLANTIDA BİR BAŞKA OTOMOTİV SANAYİCİSİ, OYAK YÖNETİM KURULU BAŞKANI YAVUZALP YENİ HÜKÜMETTEN TALEPLERİNİ SIRALADI. SIRALANAN TALEPLERİN CİDDİYE ALINABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLEMEZ. KÜÇÜK BİR BÖLÜMÜ BİLE KABUL EDİLECEK OLSA YÖNETİMİ OTOMOTİVCİLERE BIRAKIP ÇEKİP GİTMEK GEREKECEK.

İşbirlikçilikte 50.yıl

Geçen yıl bu günlerde iş hayatına atılışının 50. yılını kutlarken kendisine 'işadamı' denmesini yeğlediğini, çünkü işadamlığının çok yönleri bulunduğunu belirten Vehbi Koç için, bir başka 50. yılında bir başka ad bulundu: Ford Bayii. 50 yıllık işbirlikçilerini birlikte kutlamak için Amerika'dan davet ettikleri Ford'un, verilen bir yemekte Koç hakkında söyledikleri özetle şöyle: "Sayın Vehbi Koç işadamı olduğu kadar Ford bayii olarak da başarı kazanmıştır..."

Mr. Ford, böylece Türkiye'nin en büyük işbirlikçisinin yaşamını yakından izlediğini ve kendi hakkındaki fikirlerine de pek katılmadığını göstermiş oluyor. Ford için Koç, doğal olarak işadamından çok bir bayii olarak kalmıştır. 'Çok yönlü Ford bayii' aynı yemekte yaptığı karşılık konuşmasında konuklarına Ford'un geçmişini ve bugününü anlattıktan sonra şunları da ekliyor: "Mr. Ford nasıl Amerika'da ilk otomobili yaptıysa, biz de bunu Türkiye'de gerçekleştirerek Türkiye tarihine geçmiş bulunuyoruz." Koç'un Türkiye tarihine geçtiğinden kimsenin bir kuşkusu yok.

Aynı konuşma içinde başka ilginç görüşlere de yer veriliyor. Koç'a göre "bütün dünyada otomotiv sanayi montajla başlamıştır" ve bunun başka bir yolu yoktur. Ford'un gezisinin, bir yemek sırasında yapılan karşılıklı konuşmalarla sınırlı kalmayacağı açık. Nitekim de öyle oldu. Ford, ayrılırken gazetecilerle yaptığı bir söyleşide, anlaşmaya varılan noktaları özetledi:

"Her türlü Ford marka aracın parçasını Haziran sonuna kadar karşılıksız göndereceğiz... Temaslarım çok yararlı geçti, Türkiye'de ortak iş yaptığımız sanayicilerle her konuda anlaşmaya vardık... Hükümetin onayından geçtikten sonra Koç-Ford ilişkilerinde değerli yeni bir devir başlayacaktır..." Gerçi yorum gerektirmeyecek kadar açık ama, anlaşılan Haziran sonuna kadar belirli gelişmeler beklemek gerekiyor. Yeni ortaklık ilişkileri için ise hükümetin onayına bel bağlandığına göre, belirli yasal düzenlemeleri de beklemek gerekiyor. Koç'un içinde bulunduğu işbirlikçi sanayicilerin belirli sorunları için hükümetten belirli beklentilerinin bulunduğunu varsaymak yanıltıcı olmayacak.

Bu konuda, Ford'un gezisiyle eşanlı olmasına özen gösterildiği anlaşılan bir toplantıda OYAK Yönetim Kurulu Başkanı Nazmi Yavuzalp, otomotiv sanayicilerinin taleplerini sıraladı. Tamamını aktarmanın olanağı yok; bir hayli uzun bir liste. Aralarından seçtiğimiz bazı ilginçleri ise şöyle:

Traktör ithali durdurulmalı, bu amaç için kullanılmakta olan tüm döviz tutarı otomotiv sanayinin bekleyen transferlerine ayrılmalı,

Otomotiv sanayine uygulanan fiyat kontrolü tamamıyla kaldırılmalı,

Otomotiv sanayii ürünleri ihracatında en az % 40 vergi iadesi uygulanmalı,

Yurtdışı para ve sermaye piyasalarından döviz kredileri sağlamak üzere, bir özel dış kredi bankası kurulmalıdır,

Güçlü otomotiv sanayii kuruluşları, taksitli satışlardan sağladıkları senetleri iskonto ederek, üretici firmalarına fon sağlayacak bir kredi kurumunu geliştirmelidirler... Daha neler, neler.

Bütün bu taleplerin kabul edilebileceği düşünülemez. Biran bile böyle bir karabasanın gerçekleştiğini düşünecek olsak devletin kapılarını kapatıp çekip gitmek gerekecek. Böyle bir sonucu beklemek gerçekçi olmayacağına, taleplerin aranmasını da nedensiz olamayacağına göre çıkan sonuç, işlerin vardığı güldürü düzeyinin boyutlarında aranabilir.

KIBRIS SORUNUNA

ECEVİT HÜKÜMETİ, KIBRIS SORUNUNUN BARIŞÇI ÇÖZÜMÜNDEN YANA OLDUĞUNU, ANCAK, SORUNUN ÇÖZÜMÜNDEKİ İNSİYATİFİN ARTIK TARTIŞILAMAYACAK BİÇİMDE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'E GEÇTİĞİNİ KABUL EDEREK KANITLAYABİLİR. BM, ANAYASASI, TEMEL İLKELERİ VE BUGÜNE KADARKİ KARARLARIYLA, KIBRIS SORUNUNUN BARIŞÇI VE KALICI ÇÖZÜMÜNÜN TEK GARANTİSİ DURUMUNDADIR. BM KARARLARI KIBRIS SORUNUNUN BARIŞÇI ÇÖZÜMÜNÜN TEMELLERİNİ ORTAYA KOYMAKTADIR.

● Kıbrıs sorunuyla ilgili gelişmeler geçtiğimiz hafta başında yeniden hızlandı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim'in Kıbrıs konusunda görüşmeler yapmak üzere Ankara, Atina ve Lefkoşe'ye yaptığı geziler dolayısıyla, bunalıma doğrudan doğruya taraf olma durumundaki ülkelerin yöneticilerinin önümüzdeki dönemde izleyecekleri politika yeniden günün konusu oldu.

Waldheim'in yaptığı görüşmeler 1978 yılı içinde Kıbrıs sorununun çözümünde bazı yeni gelişmelerin beklenebileceğini ortaya koymuştur. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin de Ankara'da belirttiği gibi, Kıbrıs Rum kesiminde yakında yapılacak Başkanlık seçimlerinden sonra, sorunun çözümüyle ilgili gelişmelerin daha somut bir biçim alması mümkün olacaktır.

Kıbrıs sorununun önümüzdeki dönemde Türkiye kamuoyunu çok yakından ilgilendireceği anlaşılıyor. Kıbrıs sorununa bir çözüm bulunması artık daha fazla ertelenemeyecek bir nitelik almaktadır. Bütün dünyadaki barışçı güçler, Kıbrıs bunalımıyla ilgili tarafların sorunun çözümü doğrultusunda daha kararlı ve samimi bir tutum içine girmelerini istemektedirler. Bunalımın düğümlenmede kalması gerek Kıbrıs'taki iki toplumun, gerekse Türkiye ve Yunanistan'ın içinde bulunduğu sorunları daha da ağırlaştırmaktadır. Ecevit hükümeti, Kıbrıs sorununun çözümünü, kendisinin iç ve dış politikada karşılaşacağı diğer sorunların

MC'nin Yurtdışındaki elleri kırılmalıdır

● Belçika'da kurulu İnfo-Türk ajansının yöneticilerinden gazeteci İnci ve Doğan Özgüden'in mesleki incelemeler yapmak üzere gittikleri Federal Almanya'da Alman polisi tarafından 12 saat gözaltında tutuldukları ve sınırdışı edildikleri öğrenilmiştir.

Almanya'da bulunmak için bütün yasal koşullara sahip olan Özgüden'lerin gözaltına alınma ve sınırdışı edilme gerekçeleri açıklanmamıştır. Polis yetkilileri, yapılan işlem için "yüksek yerden emir aldıklarını" söylemekle yetinmişlerdir. Polisin kim olduğunu belirtmediği "yüksek yerler"in MC iktidarı ile yakın ilişkisi olduğundan kuşku yoktur.

İnfo-Türk ajansı, bilindiği gibi 2 yılı aşkın bir süredir düzenli olarak İngilizce, Fransızca ve Türkçe yayınladığı bültenlerle Türkiye'de MC'nin anti-demokratik uygulamalarını, politik cinayetleri, saldırıları dünya demokratik kamuoyuna duyurmakla etkili bir görev yapmakta idi. MC'nin bu demokrat çabalardan rahatsız olması da doğaldı. Doğan Özgüden esasen daha önce de, ikamet ettiği Belçika'da polisin çeşitli baskılarına maruz kalmış, Özgüden'in çalışma izni iptal edilmek istenmişti. İnci Özgüden'e ise çalışma izni hiç verilmemişti.

Belçika polisi birçok kez İnfo-Türk ajansının MC hükümetine karşı tavrını "değiştirmesini" istemişti. 1 Mayıs katliamı arasında katliamın gerçek sorumlularının duyurulmasında Ajansın gösterdiği etkin çalışmalar, MC iktidarını rahatsız etmişti.

Bütün bunlara rağmen başta uluslararası basın ve hukuk kuruluşlarının desteği ile, Belçika polisinin yasa dışı baskıları boşa çıkarılmış, daha da öted bu konuda Belçika Parlamentosuna sözlü soru önergesi verilmişti. Son uygulama ile, Federal Almanya'daki sosyal demokrat hükümetin MC ile yakın işbirliği içinde olduğu belgelenmektedir.

Olay, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, Belçika Gazeteciler Cemiyeti, Uluslararası Demokratik Hukukçular Örgütü ve Belçika İnsan Hakları Ligi tarafından şiddetle protesto edilmiştir. Yeni hükümetin, vakit geçirmeden yurtdışındaki demokrat ve ilericileri baskı altında tutmak için MC hükümetinin tezgahladığı uygulamalara son vermesi, gereken önlemleri bir an önce alması gerekmektedir. ●

BM ÇERÇEVESİNDE ÇÖZÜM ARANMALIDIR

TÜRKİYE'NİN DEMOKRATİK VE BARIŞÇI GÜÇLERİ, YENİ DÖNEMDE KIBRIS SORUNUNUN ÇÖZÜMÜYLE İLGİLİ GELİŞMELERİ YAKINDAN İZLEYCEKLERDIR. KIBRIS SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNÜ, TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ PAZARLIKLARIN, NATO'NUN MÜDAHALE GİRİŞİMLERİNİN ÇERÇEVESİNE HAPSETME GİRİŞİMLERİNE KESİNLİKLE KARŞI KONACAKTIR. TÜRKİYE'DE İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN, DEMOKRATİK GÜÇLERİN SAVUNDUĞU BARIŞÇI KIBRIS ÇÖZÜMÜ, TÜRKİYE HALKININ ÇIKARLARINA UYGUN OLAN TEK GERÇEK ÇÖZÜM YOLUDUR.

çözümünün bir ön koşulu olarak görmektedir.

"YENİ BİR YAKLAŞIM"

Waldheim'in Atina, Ankara ve Lefkoşe' deki yetkililerle yaptığı görüşmeler başlı başına olumlu bir gelişmedir. 1977 yılının başında Makarios'la Denktaş arasında başlayan görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanmış, toplumlar arası görüşmelerin yeniden başlatılması mümkün olmamıştır. Bir yıla yaklaşan uzun süre boyunca, Kıbrıs sorununun çözümünde başlıca insiyatifin BM tarafından gösterilmesi gerektiği bir kere daha ortaya çıkmıştır. BM Genel Sekreteri bu gerçeğe uygun bir tutumu benimsemiştir.

BM Genel Sekreteri'nin gezisi, aynı zamanda, bunalımın çözümüne yaklaşılması için eskisinden daha olumlu bir ortamın varolduğu izleminimi yaratmıştır. Genel Sekreter bu izlenimini Ankara'da Ecevit'le yaptığı görüşmeden sonra dile getirmiştir. Waldhelm, Ecevit Hükümetinin, güvenoyu almasından sonra yapmayı vaadettiği somut önerilere dayanarak, Mart ayında toplumlararası görüşmelerin başlatılabileceği umudunda olduğunu belirtmiştir. Waldheim, Türkiye'nin yeni hükümetinin politikasını, "yeni bir yaklaşım" diyerek nitelemektedir.

ZAMAN GÖSTERECEK AMA

Waldheim'in Ankara'da edindiği izlenimin gerçeklere ne kadar uygun oldugunu zaman gösterecektir. Bu izlenimin dayandığı başlıca gelişme, Ecevit'in yeni hükümetin toplumlararası görüşmelerin başlamasını sağlamak için bazı girişimlerde bulunacağını açıklamasıdır. Yeni hükümet, dolaylı olarak, toplumlararası görüşmelerin kesilmesine, Kıbrıs'taki Türk tarafı temsilcilerinin somut önerilerde bulunmaktan kaçınmasının neden olduğunu kabul etmektedir. Geçen yılki Makarios-Denktaş görüşmelerinde, Kıbrıs Rum yönetiminin federal bir Anayasa'nın oluşturulması ve Kıbrıs'taki iki toplumun kontrol edeceği toprakların dağılımı üzerinde görüşmelere hazır olduğu ortaya çıkmıştı. Ancak gerici Denktaş yönetimi, emperyalizmin ve Milliyetçi Cephe hükümetinin de yönlendirmesiyle, Rum yönetimini yeni tavizlere zorlamak ve sorunun çözümünü BM çerçevesinden çıkarabilmek için, toplumlararası görüşmelerin devam etmesini sağlayacak önerilerde bulunmaktan kaçınmıştı. Şimdi Ecevit Hükümeti, Kıbrıs'ın yeni Anayasası ve toprak sorunlarında önerilerini oluşturacağını açıklayarak, toplumlararası görüşmelerin önündeki başlıca engeli kaldıracağı izlenimini yaratmıştır.

BM Genel sekreterinin, Ecevit hükümetinin "yeni" olarak nitelediği yaklaşımının başlıca özelliği, hükümetin, Kıbrıs sorununun çözümü için, BM'nin bu konuda oynaması gereken rolü kabul etmenin zorunluluğunu kavramış olmasıdır. BM ve BM'nin temel ilke ve kararları yok sayılarak Kıbrıs'ta barışçı bir çözümün gerçekleştirilemeyceği, hatta böyle bir çözüme yaklaşılamayacağı ortaya çıkmıştır. Ecevit hükümeti, Kıbrıs'ta bir çözümden yana olduğuna dünya kamuoyunu inandırabilmek için, ilk adım olarak, BM'nin bu konudaki girişimlerini kabul ettiğini ve desteklediğini açıklamak zorunda kalmıştır.

Kıbrıs sorununun çözümünde BM'nin oynayacağı rolün kabul edilmesi, sorunun çözümü yolunda önemli ve olumlu bir gelişmedir. Ecevit, ayrıca Kıbrıs sorununun çözümünün, "herkesten önce ve herkesten çok Kıbrıs'ı oluşturan iki toplumun sorumluluğuna ve yetkisine girdiğini" belirterek, Türkiye'nin Kıbrıs devletinin içişlerine müdahalesinin yarattığı tepkileri yumuşatmak istemiştir. Kıbrıs sorununun çözümüne Türkiye ve Yunanistan, bu iki ülke aracılığıyla da emperyalist devletler ve NATO tarafından müdahale edilmek istenmesi, bunalımın dört yıla yakın süredir çözülememesinin temel nedenidir.

GERÇEK Mİ, GÖRÜNTÜ MÜ?

Ecevit'in, dünya kamuoyunda yeni hükümetin Kıbrıs politikasına ilişkin olumlu bekleyişler yaratan açıklamalarının yanısıra, bu açıklamaların bazı yeni manevralar için kullanılabileceği kuşkusunu destekleyecek sözleri dikkati çekmektedir. Ecevit, Kıbrıs sorununun çözümünde asıl sorumluluk ve yetkinin Kıbrıs'taki iki ulusal topluluğa ait olduğunu belirtirken, Türkiye ve Yunanistan'ın sorunla ilgili olduğunu eklemeyi unutmamıştır. Ecevit'in bu sözlerinin, yalnız genel bir anlam taşımadığı, aynı zamanda toplumlararası görüşmelere Türkiye ve Yunanistan'ın da katılması yönünde bir öneriyi içerdiği izlenimi doğmuştur. Ecevit, bu konudaki açıklamalarını desteklemek için, Londra ve Zürih anlaşmalarının Türkiye ve Yunanistan'a vardığı " garantörlük" haklarına da atıfta bulunmuştur.

Yeni hükümetin bu yaklaşımı, BM' nin Kıbrıs sorununda oynaması kabul edilen rolün, basit bir arabuluculuğa indirgenmesi, ve sorunun Türk-Yunan ilişkileri çerçevesine hapsedilmesinin bir kamuflajı olarak kullanılması olasılığının varlığını ortayakoymaktadır. Kıbrıs sorununun çözümündeki BM gözetiminin böylece saptırılması, aynı zamanda sorunu NATO'nun müdahalesine de yeni bir biçim verilmesi anlamına gelecektir. Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Kipriyanu, "Kıbrıs sorununu BM kararları çerçevesi dışına itmeyi öngören her girişimi reddedeceklerini" belirterek, gerçekte söz konusu ciddi tehlikeye işaret etmiştir.

Ecevit hükümeti, Kıbrıs sorununun barışçı çözümünden yana olduğunu, ancak, sorunun çözümündeki insiyatifin artık tartışılamayacak biçimde BM'e geçtiğini kabul ederek kanıtlayacaktır. BM, Anayasası, temel ilkeleri ve bugüne kadarki kararlarıyla, Kıbrıs sorununun barışçı ve kalıcı bir çözümünün tek garantisi durumundadır. BM kararları Kıbrıs sorununun barışçı çözümünün temellerini ortaya koymaktadır. Öte yandan Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs sorunuyla ilgili olduğunu kanıtlamak için Londra ve Zürih anlaşmalarının hükümlerine atıfta bulunmak da geçerli bir davranış değildir. Bu anlaşmaların Kıbrıs'ta barışı sağlayamadığı ortaya çıktığına göre, Kıbrıs sorununun uluslararası boyutlarının artık ancak BM çerçevesinde ve BM'nin üye ülkelere (bu arada Türkiye ve Yunanistan'a) yüklediği yükümlülüklere uygun olarak ele alınabileceği açıktır. Türkiye, Kıbrıs sorununun çözümüne katkıda bulunabilmek için, herşeyden önce BM kararlarının gereklerine uymak ve sorunun çözümüne bu kararlar temelinde yanaşmayı kabul etmek

MC YİNE SAVAŞ KIŞKIRTICILIĞINA HİZMET EDİYOR

BM Genel Sekreteri bölgedeki temaslarını sürdürürken, düşük Milliyetçi Cephe sözcüleri, Kıbrıs bunalımının çözümünü emperyalizmin direktiflerine uygun olarak geciktirme ve barışçı gelişmeleri engelleme politikasını sürdürdüklerini belli ettiler. Waldheim'le görüşen Demirel, şimdiden, Amerikan silah ambargosunun devamını bahane ederek, yeni hükümetin Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili girişimlerini engellemeye çalışacaklarını ortaya koymuştur. MC partileri, yeni hükümetin ABD silah ambargosu kalkmadan yapacağı girişimler, "Türkiye'nin güvenliğini zaafa uğrattığı" yaygarasıyla zorlaştırmayı ve hükümeti Kıbrıs konusunda başarısız göstermeyi planlamaktadırlar. Yine ambargonun sürmesi bahane edilerek, Türk-Yunan ilişkilerinin gözden geçirilmesinin de engellenmesi hesaplanmaktadır.

DEMOKRATİK GÜÇLER YENİ GÖREVLERE HAZIRDIR

Türkiye'nin demokratik ve barışçı güçleri, yeni dönemde Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili gelişmeleri yakından izleyeceklerdir. Kıbrıs sorununun çözümünü, Türkiye ve Yunanistan arasındaki pazarlıkların, NATO'nun müdahale girişimlerinin çerçevesine hapsetme girişimlerine kesinlikle karşı konacaktır. Türkiye'de işçi sınıfı hareketinin, demokratik güçlerin savunduğu barışçı Kıbrıs çözümü, Türkiye halkının çıkarlarına uygun olan tek gerçek çözüm yoludur.

GEÇTİĞİMİZ ARALIK AYINDA MERKEZİ AFRİKA DEVLET BAŞKANI BOKASA "İMPARATORLUĞUNU" İLAN ETTİ. BÜYÜK MERASİMLERLE KUTLANAN "GÖRKEMLİ" TAÇ GİYME TÖRENİNDE ÇOK SAYIDA YABANCI KONUK ARASINDA, ABD, FRANSA, İNGİLTERE, ALMANYA DEVLET BAŞKANLARININ KİŞİSEL TEMSİLCİLERİ DE YER ALIYORDU. OLAY, YALNIZCA BİR ADAMIN MEGALOMANİSİ Mİ İDİ, YOKSA DAHA DERİNLERDE BAŞKA BİR GERÇEK Mİ YATIYORDU? EMPERYALİST ÜLKELERİN ÖZEL TEMSİLCİLERİNİN TAÇ GİYME TÖRENLERİNDE YER ALMALARI, YALNIZCA BASİT BİR DİPLOMATİK NEZAKET KURALI GEREĞİ Mİ İDİ, YOKSA DAHA BAŞKA ANLAMLAR MI TAŞIYORDU?

Merkezi Afrika:

"İmparator", Emperyalizm ve Yeni Sömürgecilik

Bugün Merkezi Afrika devleti, emperyalist ülkelere ucuz hammadde sağlayan ve başta Fransa olmak üzere kapitalist ülkelerin mamul mallarına pazar oluşturan tipik bir yeni-sömürge görünümündedir. Ülke halkının aşırı sömürüsü uluslararası tekellerin kârlarını sürekli olarak şişirirken, ülke içinde küçük bir azınlık işbirlikçi de bu sömürüden kendisine pay ayırmaktadır.

TEKELLERİN SÖMÜRÜSÜ

Ekonomi temel olarak tarım üzerine kurulmuştur. Tarımsal üretim ihracata yönelik olarak yapılmaktadır. Ülkenin tarım alanında zenginlikleri başlıca pamuk, kahve, tütün ve orman ürünlerinden meydana gelmektedir. Ülkede mevcut olan hidro-elektrik enerji üretme potansiyeli ile, sözü edilen kaynaklar ülkenin gelişmesi için başlangıçta yeterli bir temel oluşturabilir. Ancak kaynakların işletilmesi ulusal çıkarlar doğrultusunda olmayıp, emperyalizmin kısa dönemde daha çok kâr elde etme istemlerine göre yönlendirilmektedir. Üretim alanları zaman zaman terkedilmekte, sonra yeniden işletmeye açılmakta, tamamen uluslararası tekellerin keyfi istemleri üretimi düzenlemektedir. Örneğin kahve üretiminde üreticiler, uluslararası tekellerin Avrupa piyasasında elde edecekleri kâr gereklerine göre yönlendirilmekte, son zamanların kahve fiyatlarında görülen artışlardan hiç bir yarar sağlayamamaktadırlar. Aynı durum pamuk için de geçerlidir. Ülkenin güneyindeki zengin orman kaynakları bizzat yabancı tekellerce işletilmekte, orman zenginlikleri hızla tahrip edilmektedir. Bir orman işçisinin günlük ücreti ise 150 cfa Frank'ı (11,5 lira) geçmemektedir.

Ülkede çok zayıf olan sanayi genellikle tarımsal ürünlerin ilk işlemesinin yapıldığı tesislerden oluşmaktadır. Bunların sermayesinin büyük kısmı da yabancı sermayeye dayanmaktadır.

Bilinen yeraltı zenginlikleri elmas ve uranyumdur. Elmasın çıkarım ve satış işleri bütünüyle imparator ailesi ile İsrail ve Güney Afrika'lı grupların elindedir. Birkaç yıl içinde üretime başlanılması beklenilen uranyumda ise uluslararası tekellerin kıyasıya imtiyaz mücadelesi sürmektedir.

Ülkedeki Fransız şirketlerinin özel bir konumu da vardır. Bu şirketler Merkezi Afrika'daki kolları aracılığıyla Fransa hükümetinin Merkezi Afrika'ya verdiği ekonomik yardıma ve işbirliği kredilerine doğrudan el koymaktadırlar. Böylelikle Fransız büyük sermayesi uluslararası işbirliği adı altında kendi ülkelerinin emekçilerinin yarattığı kamu fonlarına Merkezi Afrika Devleti aracılığıyla el koyabilmektedirler.

Ülkede iç ticaret ise, sayısı çok az, yerli ticaret burjuvazisinin egemenliği altında bulunmaktadır. Ülkede ulaşım ve taşıma ulusal bir şirketin tekeline bırakılmıştır. Bu şirketçe dağıtılan imtiyazlar belirli kuruluş ve kişileri ayrıcalıklı bir duruma getirerek sermaye birikimini devlet eliyle sağlamalarına olanak tanımaktadır. Bu durum ülkede sık sık yapay olarak kıtlıklar yaratılmasını ve dolayısıyla fiyat artışları sağlanmasını da birlikte getirmektedir. Ülke başkenti Bangui'den 40-60 km. uzaklaşınca, örneğin, başlıca gıda maddesi olan manyok bitkisinin fiyatı 4 misli artabilmektedir. Bu durumun doğal sonucu, kendileri üretim yapamayan tüm ücretlilerin en fazla sömürülenler olmasıdır.

TEKELLERE KARŞI ÇIKANLAR FALAKAYA YATIRILIYOR

Nüfusun çok büyük çoğunluğunu oluşturan köylülerin esasen kötü olan yaşam koşulları, giderek daha da ağırlaşmaktadır.

Ülkenin "kalkınması" için yapılan düzenlemeler gerçekte çok nadiren bu köylü nüfusun gereksinimlerini göz önüne almaktadır. Örneğin yabancı tekellerin ilgilendiği, ihracata dönük bir bitki olan pamuk ile darının üretim zamanları çakıştığından, darı üretimine sırt verdirilmiştir. Böylece halk alıştığı ve kendisine önerilen manyok otundan daha besleyici olan gıdasından yoksun bırakılmıştır. Sevan ile kaplı yörelerde köylüler kişi başına 1/2 hektar pamuk yetiştirmeye mecbur tutulmakta, bu zoraki çalışmayı red edenler tıpkı sömürge dönemindeki gibi ya hapsedilmekte ya da meydanlarda falakaya yatırılmaktadırlar. Bir üreticinin eline geçen ortalama gelir ise yılda 10-20 bin cfa Frangı (750-1100 TL) kadar olup, bunun büyük kısmı kullanmaya mecbur tutuldukları suni gübre ve ilaçlara ayrılmaktadır. Devlete verilen vergiler de çıkarıldıktan sonra köylünün elinde kalan miktar 400 TL kadar olmaktadır. Bununla halk ilkel gereksinimleri olan tuz, bez, gaz, sabun gibi ihtiyaçlarını ancak karşılayabilmekte, hükümet bunlara "zam yapmama" propagandası yapmaktadır. İklim koşullarının gerekli kıldığı, kinin gibi ilaçlar bile önemli bir lüks sayılmaktadır. Verimli topraklara ise zaman zaman "yukarıdan gelen" bir kişi el koyup eski sahiplerini buralardan kovmaktadır.

Kentlerde yaşayanların durumları da temelde çok fazla farklı değildir. Yaygın işsizlik nedeniyle, çalışabilenler 10-15 kişilik bir nüfusu geçindirmek zorundadır. Enflasyon beş yılda % 15'ten fazla olmasına rağmen ücretler 1963 yılından bu yana dondurulmuş durumdadır. Küçük memurlara maaş ancak 3-4 ayda bir verilebilmekte, bu süre bazen bir yıla kadar çıkmaktadır.

Devletin, tüm emekçilerin azami bir biçimde sömürülmesine dayanan politikası içinde, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri bütçelerinin en düşük düzeydedir. Ülkede hastane diye nitelendirilebilecek kuruluş sayısı ancak altıdır. Öte yandan sağlık sigortası herkes için bir zorunluluktur. Sigorta hizmet getirmediğinden, sigorta ödemeleri bir çeşit vergi haline dönüşmektedir. Ödemeyenler ise hapisle cezalandırılmaktalar.

BASKI VE TERÖR HALKLARI YILDIRAMAZ

Böyle bir yoksulluk ve sefalet düzeninin sürdürülmesi ise sürekli bir baskı ve terör politikası ile mümkündür. Ayrıca rüşvet, suistimal çok yaygınlaştırılmıştır. Her türlü direniş ise kurumlaştırılan "ihbarcılık" ile baştan engellenmekte, aile fertleri bile birbirlerine açılamamaktadır.

Şehirlerde belediye hizmetleri "adi suçtan" kürek cezasına çarptırılan mahkumlara yaptırılmaktadır. Bu bedava emek gücünün en önemli kaynağı ise borç ve vergilerini ödeyemediklerinden mahkum olanlardır. Bunların, sokaklarda özel giysilerle, silahlı muhafızlar nezaretinde çalıştırılmaları, etrafa yayılmak istenen korku duygusunun en önemli kaynağıdır.

Politik tutuklular ise Ngaraba zindanında tutulmaktalar. Bu zindanın kapıları ancak tek yanlı, yani içeri doğru açılır deniyor. Nadir de olsa buradan kurtulabilenler, tutukluların aç ve susuz bırakılarak öldürüldüklerini söylüyorlar.

Bütün bu olumsuz koşullara rağmen sömürülen ve ezilen halk, gerek kentlerde gerekse kırsal alanda hoşnutsuzluğunu dile getirmenin yollarını bulmakta. Henüz örgütlü bir politik hareket haline gelememekle birlikte, baskı ve teröre karşı bir kaynaşma oluşmakta.

Oluşan bu demokratik hareketin, baskıya, teröre, "İmparator"u destekleyen insan hakları şampiyonu (!) Carter'e "ileri liberal" Giscard'a, "sosyal demokrat dayanışmacı" Schmidt'e rağmen iç ve dış sömürücülere dur diyeceğinden kuşku olmasın.

İMPARATOR BOKASSA PAYİTAHTINDA OTURUYOR. ALTINDA YALNIZCA KOLTUK YOK. ÇOK "MEDENİ" FRANSA'NIN DESTEĞİ VAR. O SAYEDE ASASI VE KOLTUĞUYLA İNSANLARA KAN KURTURUYOR. HESABI ERGEÇ GÖRÜLECEK.

Sömürgeden İmparatorluğa

Merkezi Afrika devleti Afrika Kıta'sının hemen hemen tam ortasında yer alır. 690 bin km^2 ile Türkiye'den biraz daha küçük yüzölçümüne karşılık nüfusu ancak 1,7 milyondur.

Uzak coğrafi konumu nedeniyle ülkenin sömürgeleştirilmesi ancak geçtiğimiz yüzyıl sonlarında tamamlanmıştır. O zamanki ismi Oubangui-Chari idi. Sömürge hareketini gerçekleştirmek için kurulan yirmi kadar şirket ülkeyi aralarında paylaşmışlardı. Her imtiyaz alanında Fransa devleti tarafından imtiyaz sahibi şirkete ülkenin doğal zenginliklerinin mülkiyeti verilmişti. Böylelikle, "kürek cezasından" pek farklı olmayan "zorunlu çalışma" sistemi dayalı olarak ülkenin sömürgeciler tarafından yağması başlamış oluyordu.

Bu dönemin bir başka belirgin özelliği de, insanlık dışı çalışma koşulları nedeniyle sık sık görülen ayaklanmalardır. Bu ayaklanmalar, her defasında, imtiyaz sahibi şirketlerin milislerince kanlı bir biçimde bastırılmaktaydı. Özel milislerin yetersiz kaldıkları zamanlarda ise, bölgede "asayişi" sağlamak için Fransa Ordusu "operasyona" geçmekteydi. Bu ayaklanmaların sonuncusu ve en önemlisi 1928-1931 yılları arasında olandır. Sömürgeciliğe karşı gerçek bir savaşa dönüşen bu hareket Kongo-Wara (Çapa Savaşı) adıyla anılır. Ayaklanmanın nedeni imtiyaz sahibi şirketlerin haksız vergi istemleri ve bölgede demiryolu yapımı için mecburi çalışmanın sınırlarını daha da genişletmeleriydi.

Bu dönemde Fransız komünistlerinin "kanlı sömürgeciliğe karşı mücadele" için 19 Ocak 1929 tarihinde Humanite gazetesinde bir deklarasyon ile başlattıkları kampanya, başka yerlerde olduğu gibi burada da sömürgecilik gerçeklerinden kitlelerin bilinçlenmelerinde büyük pay sahibidir. Böylece gelişen mücadele 1946 yılında zorunlu çalışmanın kaldırılması, 1960 yılında ise bağımsızlığın kazanılması sonucunu vermiştir.

1976 yılı Aralık ayında imparatorluk ilan edilmesi, bağımsızlıktan beş yıl sonra 1965 yılında emperyalizmin desteklediği bir darbe ile iş başına gelen Bokasa'nın, 11 yıllık diktatörlüğünün yeni bir görünümünden başka birşey değildir. İmparatorluğa ulaşılmasında emperyalist güçlerin 1965 darbesini hazırlayarak doğrudan sorumlulukları bulunmaktadır. Böylece tek bir kişinin "mutlak siyasi gücü" tamamlanmış olmaktadır. "İmparator"un tebaası üzerinde ölüm "cezası" verme "hakkı" bulunmaktadır. Bokasa bu "hakkı" çok sık kullanmaktadır.

Siyasal düzen, ordusuyla, polisiyle, MESAN (Kara Afrika Sosyal Evrim Hareketi) adlı tek politik partisiyle her türlü demokratik girişimi baskı altında tutacak bir biçimde örgütlenmiştir.

Uluslararası yaşamda ise Merkezi Afrika, Kıta'daki ilerici rejimlere karşı mücadelenin her türlü desteğinin sağlandığı merkezlerden birisidir. Paralı Askerler ve başka çetelerin, Zaire dışında en önemli eğitim merkezleri buradadır. Uluslararası kuruluşlarda özellikle Birleşmiş Milletler'de Merkezi Afrika koşulsuz, şartsız emperyalist güçlerin peşinde yer almaktadır. Bu tutum ülkenin İsrail ve ırkçı Güney Afrika ile sıkı ilişkiler kurmasına kadar varmıştır. Ayrıca yakın zamanlara kadar ülkede önemli bir Fransız askeri üssü bulunmaktaydı.

CORVALAN: ŞİLİ'DE SAVAŞ YENİ BİR AŞAMAYA YÜKSELİYOR

● Şili'de Pinochet cuntasının dünya kamuoyunun gözünü boyama telaşıyla başvurduğu "referandum" soytarılığı faşizmin maskesini bir kere daha indirdi. Cunta, Şili halkının yarısının referanduma katılmadığını kabul etmek zorunda kaldı. Hiç bir meşruluk taşımayan sahte referandum bütün dünyada demokratik kamuoyunun faşist rejime karşı tepkilerinin yoğunlaşmasına neden oldu.

Şili halkıyla dayanışma hareketi bütün dünyada hergün daha da güçlenerek devam ediyor. Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan geçtiğimiz Aralık ayı içinde Fransız Komünist Partisi'nin konuğu olarak Paris'i ziyaret etti. FKP yöneticileriyle görüşmelerde bulunan Corvalan, Paris'in kuzeyindeki, seçmenlerinin yüzde 70'i komünistleri destekleyen ve 1921'den beri FKP'nin etkinliğindeki belediyelerce yönetilen Seine-Saint-Denis banliyösinde FKP militanlarına hitaben bir konuşma yaptı. Corvalan'ın konuşmasının tam metni France Nouvelle Dergisinde yayınlandı.

"HALKIMIZ ULUSLARARASI DAYANIŞMAYA BÜYÜK DEĞER BİÇİYOR"

Corvalan konuşmasında uluslararası dayanışmanın Şili halkının mücadelesindeki önemine değindi. Corvalan bu konuda şöyle dedi:

"Fransız komünistlerinin, yabancı müdahaleye karşı savaşan yeni doğmuş Sovyet İktidarı için gösterdikleri destek, dünya işçi hareketi tarihinin bir parçası olmuştur. Vietnam'ın ve diğer Çinhindi halklarının, Cezayir halkının ve Fransız sömürgesi olan öteki halkların kurtuluş mücadeleleriyle dayanışmanız da, burjuva şovenizminin şaşırtmacalarına başarıyla karşı koyan bir Parti'nin davranışıdır. Dolayısıyle sizlerin Şili halkına gösterdiğiniz dayanışma uzun ve zengin bir geleneğe dayanmaktadır. Anti-faşist mücadelemiz için sağladıkları değerli destek için Fransız komünistlerine teşekkür ederim.

"Şili halkı, mücadelesinde, Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin, komünist partilerin, uluslararası işçi sınıfının, sosyalist ve sosyal demokrat partilerin, bağlantısız ülkeler hareketinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin, kiliselerin, aydınların çoğunluğunun, tüm ilerici insanlığın kararlı desteğine sahiptir. Bu geniş dayanışma hareketi, binlerce Şili'linin tutukevlerinden ve toplama kamplarından kurtarılmasını sağlanıştır. Halkımız uluslararası dayanışmaya büyük değer biçmektedir."

ŞİLİ VE FRANSIZ KOMÜNİST PARTİLERİNİN İLİŞKİLERİ

Corvalan Seine-Saint-Denis'deki parti militanlarına hitaben yaptığı konuşmasında Şili ve Fransız Komünist Partileri arasındaki ilişkilere de değindi. Corvalan'ın geçtiğimiz yıl başında Sovyetler Birliği'nin ve diğer ilerici dünya güçlerinin dayanışması sonucunda cuntanın hapishanelerinden kurtarılmasından sonra, iki partinin ilişkilerini bozmaya yönelik bazı girişimler su yüzüne çıkmıştı. Bu arada Fransız "Nouvelle Observateur" dergisinin bir muhabiri Corvalan'la yaptığı bir görüşmede Corvalan'ın sözlerini değiştirerek, onu FKP Genel Sekreteri G. Marchais'ye karşı bir konumda göstermeye çalışmıştı. Nouvelle Observateur' ün yayını daha sonra Corvalan tarafından FKP organı l'Humanite gazetesi tarafından yalanlanmıştı. ŞKP Genel Sekreteri bu konuda da şöyle dedi:

"Fransız Komünist Partisi ile Şili Komünist Partisi arasındaki dostluk bağları uzun yıllardan beri varlığını sürdürmektedir. Kimileri bu konuda kafaları karıştırmaya çalıştılar. Bilindiği gibi "tarafsız" bir gazeteci, Georges Marchais'ye karşı hiç bir zaman söylemediğim ve söyleyemeyeceğim sözleri bana atfetmeye bile kalkıştı. Sonunda gerçek, ağırlığını koydu. Partilerimiz arasındaki ilişkiler kardeşçe olmaya devam ediyor.

"Geçtiğimiz Ağustos ayındaki toplantısında Partimizin Merkez Komitesi, hayat ağacının her zaman yeşil olduğunu ve geleceğin yollarının katı şemalara uymayacağını belirtti. Yoldaşlar, geleceğin yolları düz değildir ve bu yolun dönemeçlerinde sık sık umulmadık olaylar karşımıza çıkabilir. Bunları şunun için söylüyorum: Önemli sorunlarda Fransız Komünist Partisi ile aynı görüşlere sahip değiliz. Fakat bununla birlikte, FKP'de, çağdaş toplumsal yaşamın karmaşık sorunlarını çözme ve sosyalizme doğru kendi yolunu izleme haklı ve zorunlu çabasını gözlüyoruz."

> Geçtiğimiz Ağustos ayındaki toplantısında Partimizin Merkez Komitesi hayat ağacının her zaman yeşil olduğunu ve geleceğin yollarının katı şemalara uymayacağını belirtti. Yoldaşlar, geleceğin yolları düz değildir ve bu yolun dönemeçlerinde sık sık umulmadık olaylar karşımıza çıkabilir. Bunları şunun için söylüyorum: Önemli sorunlarda FKP ile aynı görüşlere sahip değiliz. Fakat bununla birlikte, FKP'de, çağdaş toplumsal yaşamın karmaşık sorunlarını çözme ve sosyalizme doğru kendi yolunu izleme haklı ve zorunlu çabasını gözlüyoruz.

"FAŞİSTLERE HOŞGÖRÜ GÖSTERİLEMEZ"

Corvalan, konuşmasında, sosyalizmi hedef alan köklü devrimci dönüşümlerin silahsız yoldan gerçekleştirilmesi olanağının Şili'de doğrulandığını, fakat bunun yanı sıra büyük yanlışlara da düşüldüğünü hatırlattı. Corvalan, Şili'de Halk Birliği hükümetinin programının bazı boşlukları ve çok iyi belirlenmemiş politik tavırları içerdiğini; bu eksikliklerin ise, bütünlüğe en çok gereksinim olduğu sırada anlaşmazlıklara yol açtığını belirtti. Corvalan şöyle dedi:

"Ülkemizin deneyi, devrimin halka çok daha fazla özgürlük getirmesi, muhalefetin varlığını ancak yasalar çerçevesinde kabul etmesi, fakat hiç bir zaman faşistlerin eylemine müsamaha göstermemesi gerektiğini kanıtlamıştır."

PARTİMİZ TÜM ŞİLİ'DE ÖRGÜTLÜDÜR VE SAVAŞ HATTINDADIR"

ŞKP'nin tüm Şili'de örgütlülüğünü koruduğunu ve mücadelesini sürdürdüğünü söyleyen Corvalan, faşizme karşı mücadele ederek onu yok etmeyi ve yeni bir demokrasiyi kurmayı, başlıca yurtsever ve devrimci görevbildiklerini belirtti. Daha sonra şöyle dedi: "Bunun için en geniş toplumsal ve politik birlikten, özgürlük isteyen tüm Şili'lilerin anlaşmasından yanayız. Ülkemiz geçmişe ne dönmek istemektedir, ne de dönmesi mümkündür. Geçmişin bölünmelerini yeniden yaşamamız da olanaksızdır."

Konuşmasını, Şili'de faşizme karşı ve demokrasi için mücadelenin yeni, daha yüksek bir aşamasına girildiğini söyleyerek tamamlayan Corvalan, bunun için uluslararası dayanışmanın çok büyük önem taşıdığını hatırlattı. ●

Sen kim oluyorsun Moşe Dayan!

İsrail'in Savaş Bakanı Moşe Dayan, geçtiğimiz Pazartesi günü İtalya'da temaslarda bulundu. İtalyan hükümetinin yetkilileriyle görüşen Dayan'ın, İtalya'dan, ülkedeki Amerikan askeri varlığının korunmasını ve NATO üslerinin kaldırılmamasını istediği bildirildi. Dayan, Amerika'nın İtalya'daki askeri varlığının ve NATO üslerinin, İsrail'in güvenliğini (!) çok yakından ilgilendirdiğini ileri sürdü.

İsrail militarizminin şefi Moşe Dayan'a sormak gerekiyor: Sen kim oluyorsun? Bütün diğer ülkeler gibi İtalya da bağımsız ve hükümran bir devlettir ve kendi politikasını çizmek için kimseden izin almaya mecbur değildir. İtalya'nın dış ve iç politikasıyla ilgili kararları, saldırgan iştahlarını doyuramayan korsan özentileri verecek değildir. Bir takım soğuk savaş tüccarlarının bütün dünyaya akıl hocalığı yapabildiği dönemler geride kalmıştır.

Moşe Dayan'ın İtalya'ya militarizm yanlısı bir dış politika dikte etme girişimleriyle, İtalya'nın iç politikasındaki gelişmeler arasında sıkı bir ilişki vardır. Son zamanlarda İtalya'da Komünist Partisi'ni hükümet sorununun dışında tutma ve Komünist Partisi'ne karşı bir hükümet birliği kurma çabaları yoğunlaşmıştı. Emperyalizmin saldırgan güçleri, bu gelişmeden yararlanarak İtalya'ya uluslararası politikada da anti-komünist, militarist bir doğrultuyu empoze etmeye çalışmaktadırlar. Bunun için Moşe Dayan gibi afişe olmuş savaş çığırtkanları kullanılmaktadır. İtalyan işçi sınıfı ve tüm yurtsever güçler, bu oyunları bozacak güçtedir.

Yöneten: O.S.Arolat

Katılanlar: Başar Sabuncu, Mehmet Akan, Rutkay Aziz

1977'de tiyatro (2)

OSMAN SAFFET AROLAT : Biz 1977 yılını bir anlamda bir birikim yılı olarak görüyoruz, o zaman bu birikim yılında da olan birşey söz konusuysa eğer, burjuva tiyatrosunun belli bir yanıyla öldüğünü söyleyebiliriz ancak. Oysa devrimci tiyatronun önemli bir potansiyel taşıdığına inanıyoruz.

RUTKAY AZİZ : Geçmeden önce ben birşey söylemek istiyorum. Yazarlık konusunda. Birikim yılı dedik. Belli şeyler açığa çıkmıştır. Örneğin AST'ın yıllar yılı uyguladığı, Dostlar'ın uyguladığı ve bir dönem sonra, yerinden yönetimle Şehir Tiyatrosunda başlayan ve kanımca şu sıra ve Türkiye'de şu aşamada önemli olan bir olay... Artık tiyatronun bir grup tiyatrosu olduğu, kendi içinde ve seyircisiyle okullaşmak zorunda olan bir takım oyunculuğu içinde bir araya gelme meselesi, inancı doğmuştur. Bu belli ölçülerde ve süreçlerde büyük yazarlar getirecektir. Bu yazarını doğuracaktır. Bu yönetmenini doğuracaktır.

BAŞAR SABUNCU : İnsanları bir salona, bir cami avlusuna ya da bir sokağa toplayıp birşeyler söylemek iddiasındasın... Ve kendi arasında belli bir üslup kazanmamışsın. Bunun ihtiyacı doğdu belki.

RUTKAY AZİZ : Bir ikincisi, bence birşey kazandık 77'de. Türkiye'ye baktığımızda, 61 Anayasasıyla belli özgürlükçü maddeleri elde ettik, tiyatro yazarı vardı ama, gerçek anlamıyla tiyatro yazarı yoktu. Çünkü çoğu batı ülkelerinde ya da sosyalist ülkelerde olduğu gibi bir yazar yetiştirecek, bir dramaturg yetiştirecek eğitim kurumları olmadı. Ama buna rağmen yığınla, kendisini belli bir devrimci öz ve biçime adamış ve işçi sınıfının tiyatroda yazarı olma yolunda kalem sahiplerimiz olmaya başlamıştır bizim.

BAŞAR SABUNCU : Tiyatro kavgasının içinde yetişerek...

RUTKAY AZİZ : Evet. Artık kendi köşesinden, kendi evinden, kendi camının arkasından çıkarak, böyle bir düşünceye inanmış olarak ve işçi sınıfıyla şu kadar bu kadar fazla, ama daha bir koyulaştırmanın gereğini duyarak.

BAŞAR SABUNCU : Yazarlık açısından tiyatro bir eylemdir. Bir edebiyat türü olmaktan çıkmıştır. Hiç bir zaman edebiyat türü değildi de, öyle sanıldı. Hâlâ sanmakta ısrar edenler de var tabii..

MEHMET AKAN : Son yıllardaki örneklere bakarsan, isim de verebilirim. Vasıf'ı düşünürsen, Başar'ı düşünürsen, Bilgesu'yu düşünürsen... Bunlar artık masa başında yazıp topluluklara vermiyorlar. Tiyatro topluluklarının içinde eleman olarak çalışıyorlar. Bu bir gösterge sayılabilir.

OSMAN SAFFET AROLAT : Sermet Çağan'ın, 60'lı yılların sonunda bir sözü vardı. "Tiyatroda herkes bir teknisyendir. Oyuncu da bir teknisyendir yazar da bir teknisyendir, yönetmen de bir teknisyendir" diyordu. Bir anlamda bunun bir adımı, başarılmış bir adımı olarak mı görmeliyiz? Yani bir teknisyen-yazarlık olayı mı doğuyor bizim ülkemiz açısından?

MEHMET AKAN : Bunu genelleyerek de yapabiliriz. Genel olarak tiyatro, Rutkay'ın söylediği gibi, yazarıyla hatta dekoratörüyle, oyuncusuyla, müzikçisiyle bir elbirlikçi çalışma, bir topluluk çalışması biçimine geliyor ki...

BAŞAR SABUNCU : Eylem yapıldığı zaman vardır zaten tiyatro olayı, aksiyondur yani.

RUTKAY AZİZ : Sermet Çağan gerek teoride, gerek pratikte, bu konuda gerçekten ustalığını kanıtlamıştır. Bu grup tiyatrosu, aynı zamanda teknisyenlerle atelye haline gelebilen ve kendisini seyircisiyle birlikte eğitebilen... Böylesine okullaşan bir atelye haline gelmek zorunda. Ama bunu yeterince becerdiğimiz konusunda kendimizi acımasızca eleştirmeliyiz. Bence AST bunu, bugün yeterince becermiş bir durumda değildir.

BAŞAR SABUNCU : Becerilmiş bir olay yok, ama nihayet neyin becerilmesi gerektiği açığa çıktı.

MEHMET AKAN : Başar söyledi, sahnenin yeniden düzenlenmesi söz konusuysa, devrimci tiyatronun, tiyatronun nasıl olması konusunda bir yerlere varılıyorsa, bence oluşmuş olaylardan biridir bu. Eksik kalmış, henüz amaca erememiş olabiliriz ama, bu demektir ki önümüzdeki yıllarda tiyatro mutlaka ve mutlaka, grup çalışması denebilir, elbirlikçi çalışma denebilir, imece denebilir, bu konuda ilerleyecek.

BAŞAR SABUNCU : Hiç değilse gelişmenin yönü belli olacak.

OSMAN SAFFET AROLAT : Bir kere seyircimizin sürekliliğini sağlamak, yani bizle ortak olarak bu eyleme katılan bireyler olmasını sağlamayı şu anda beceremediğimizde herhalde karar birliğindeyiz. Bunu sürekli kılma yolunda neler yapılabilir? Maddi sorunlarımızı söyledik, onun dışında neler var?

MEHMET AKAN : Bu konuda özel bir örnekten yola çıkabilir miyiz? Biz bir abone düzeni oluşturmuştuk. Bu sene salonsuzluk nedeniyle durdu o. Bu konudaki denemelerimizden biriydi. Önce mali olanaklar sağlanmalı demiştim, şunu merak ediyorum doğrusu... Kendimize ait bir salon olsaydı da, bu abone sistemi nasıl gelişirdi, ne boyutlara varırdı. Bunun sonuçlarını toplayıp ona göre konuşmak çok isterdim. Maalesef durdurmak zorunda kaldık. Yalnız bu konuda birşey var; yine daha önce demiştim ki, bu faşist tırmanma, yalnız tiyatro değil diğer bütün kanallarda engelleme, kıyım, baskı, ilerletmeme, nerdeyse yaşamayı durdurma işlemine girdi. Tiyatroda da bunu yapıyor, yapmıştır da. Bu konuda biz tiyatrocular olarak sanıyorum, özellikle AST'ı söz konusu edeceğim, arkadaşların Şehir Tiyatrolarındaki iki yıllık yerinden yönetim çalışmaları sırasında gösterdikleri çabaları da kastediyorum, genel olarak politik eylem, devrimci eylem konusunda tiyatronun görevinin ne olması gerektiğini ve önemini kavramış durumdayız. Faşist iktidar ve o çevreler de bence bunu kavradı. Soldaki genel kargaşa, örgütlerin belki bu genel kargaşa dolayısıyla ya da tiyatro olayının önemini kavramama dolayısıyla, tiyatroculara fazla yardımcı olduklarını sanmıyorum.

OSMAN SAFFET AROLAT : Peki, daha demokrat yapıda bir yönetimde, neler istenebileceği, ya da demokratik kitle örgütleriyle, partilerle, sendikalarla olan dayanışmalarda neler istenebileceği konusunda biraz...

BAŞAR SABUNCU : Demokratik kitle örgütleri, yalnız tiyatroya değil tabii, bütün kültürel soruna bir kez daha bakmak zorundalar bence. Dernekler olsun, sendikalar olsun, benzeri kuruluşlar olsun, hep şöyle bir anlayıştalar: "Siyasal mücadele kazanılır, kültür meselesini sonra düşünürüz." Yani kültürel savaşımla, siyasal savaşımın içiçeliği genellikle gözden yitiyor. Burda da kültürün aleyhine bir küçümseme olayı var, ya da sonradan halledilecek bir işmiş gibi bir bakış var.

OSMAN SAFFET AROLAT : Burdaki bütünsellik...

BAŞAR SABUNCU : Burdaki bütünsellik galiba genellikle unutuluyor.

MEHMET AKAN : Pratikten gidersek en büyük sorunlarımızdan biri yeni seyirci oluşturmak ve yeni seyirciyle birlikte bizim oluşmamız söz konusuysa, işçi kitlelerine tiyatro götürmek ya da işçileri tiyatroya getirmek bir sorun. Bu konuda tiyatrocu yüz çaba sarfediyorsa, sendika on çaba sarfediyor. Genellikle sendikaları zorlamak durumunda kalıyoruz, daha olmazsa işyeri temsilcilikleri kanalıyla işçilerle ilişki kuruyoruz. Hiç bir zaman, hiç bir sendika üst yönetimi bunu kendine sorun edinip, birkaçı dışında...

BAŞAR SABUNCU : Burda bayağı suçlu buluyorum aslında, çünkü sendikacılar tiyatroya götürmüyorlar, güzel. Ama televizyonu seyretmesine engel olamadıkları sürece götürmek zorundalar. Yani, MC televizyonun eline mi teslim edilecek bütün dramatik etkilenimi? Bayağı suçlular galiba, böyle bir eksikliğe kesinlikle bakmak zorundalar, görevleridir, asıl görevleridir. Sadece Amerikan dizilerine, Colombolara, Görevimiz Tehlikelere terk etmişler demektir kendi tabanlarını.

MEHMET AKAN : En azından şöyle yapabilirler, örneğin ölen burjuva tiyatroları, şu ya da bu nedenle Turizm Bakanlığı kanalıyla, Kültür Bakanlığı kanalıyla büyük ölçede mali yardımlar alıyorlar. Festivaldi, şuydu buydu, turistik belgeler alıp da bilmem ne yardımları almakta... Buna rağmen ayakta duramıyorlar. Devlet tiyatrosuna milyonlarca liralık, akılalmaz ödemeler yapılıyor, buna rağmen ayakta duramıyorlar. Sendikalar da güç durumda, devrimci sendikalar bir sürü şeyle uğraşıyorlar. Bu durumda, tiyatrolar tabii ki gidip onlardan yardım isteyemez, bunu biliyorum, ama en azından bu bilince varsalar, kültür bu işin bir yanıdır, birlikte yürütülmelidir derlerse, dediğim gibi işçi kitlelerini tiyatroya getirmeye, ya da tiyatroyu götürme konusunda, en azından, biz fabrika fabrika, işyeri temsilcilikleri kanalıyla, zorlanıp, kendi kendimize uğraşamayız. Sendika üst yönetimi bunu mesele edinsin, örgütlenme konusunda, organizasyon konusunda birşeyler yapsın, diye düşünüyorum. Bunu bile yapmıyorlar.

OSMAN SAFFET AROLAT : Demokratik kitle örgütleri açısından da durum aynı mı?

RUTKAY AZİZ : Tabii iki sene üç sene öncesinden çok daha farklı. Onlar da ister istemez hareketin içinde belli deneylerden geçerek meseleye farklı yaklaşma yoluna gittiler. Ama daha önce de dendiği gibi, ona yüzde yüz katılıyorum, onun açıklığa kavuşması gerekli. Yürütülen politik, ekonomik, ideolojik, kültürel planda verilen mücadelede, tiyatronun bu mücadele içinde önemli bir işlevi olduğunu bilip, anlamak zorundalar. Yani en azından kendilerini bu eğitimden geçirmek zorundalar ve belli bir inançla ve bilinçle...

BAŞAR SABUNCU : Bu işlev de tiyatronun özünden geliyor. Çünkü televizyon zaten belli bir sınıfsal iktidarın elinde, sinema sansür baskısı altında. Oysa tiyatro, seyircisiyle birlikte, o anda yaratılan bir iş, yani seyircinin bilinci büsbütün dizginlenmedikçe tiyatroya sansür koymak zor...

RUTKAY AZİZ : Evet. Yalnız sanıyorum ve umuyorum ki, işçi sınıfı hareketi örgütlülüğünü bulabildiği ölçüde, devrimci sahneler seyircisiyle daha bir organize hale gelecektir. Bu çok içiçe bir olay.

OSMAN SAFFET AROLAT : O zaman sonuç olarak şunları söylemek yanlış olur mu? 1977 yılı ve 1978'den bizim beklediklerimiz, tiyatronun, devrimci planda yapılan tiyatronun, yeniden üretme sürecine girdiği, bunun için gereken koşulları aradığı, bu koşulların neler olduğunu saptadığı ve bunun peşinde yürüdüğü bir dönem olarak kabul edilmelidir. Esasta yeniden üretimde önemli bilgiler elde edilmiştir, ama önemli adımlar atılması için temel siyasal hareketle, işçi sınıfı hareketiyle daha ileri işbirlikçilerine ihtiyacı vardır.

RUTKAY AZİZ : Bir de tabii bu devrimci sahnelerin, kendi içinde, ödenekli kurumlarda olsun, ödeneksiz kurumlarda olsun, amatör gruplar dahil olmak üzere, geniş cephede bir birlikteliği kurulabilirse tüm Türkiye çapında en azından belli asgari müştereklerde- harekete büyük yararı olur.

BİTTİ

SANATTA SAPMALAR VE YOZLAŞMALAR

Hilmi ÜSTÜN

Tercüman Gazetesinde bir süre önce bir dizi yazı yayınlanmaya başlamıştı. Belki hâlâ sürüyor. Bu yazının büyük başlıklarından birinde "Karl Marks bir burjuva idi" deniliyordu. Daha sonra da O'nun yahudiliği ve zenginliği konuları işleniyordu. Ne amaçla yazıldığı ve yayınlandığı belli bu yazı dizisi, hemen belirtelim ki ne Marks'ın kişiliğine, ne de Marksizme gölge düşürmüyordu. Çünkü önemli olan ne Marks'ın "burjuvalığı" ve ne de soyu sopu. Sosyalistler Marksizmin yeryüzüne tuttuğu ışığa bakıyor ve bu özelliğiyle değerlendiriyorlar onu. Üstelik bu değerlendirme yöntemini de yalnızca Marks için değil, tüm burjuva kültürü için de uyguluyorlar. Burjuva kültüründe insancıl ve gerçekçi ne varsa onu alıp insanlığa sunuyorlar.

Bu sorunu biraz daha açmak için geçmişe yönelmekte sayısız faydalar var. Kapitalizm öncesi dönem feodal dönemdi. Ve bu dönemin de kendine özgü bir kültürü ve sanatı vardı. Ne ki gün geldi, insanoğlu bu düzenin ekonomik temellerini çökerten savaşlarla bu düzeni dize getirdi. Sonunda bireylere özgürlük muştulayan ve sonsuz mutluluklar vereceğini garantileyen yeni bir ekonomik düzen oluştu. Kapitalist ekonomik ilişkiler gitgide gelişti ve giderek kendine özgü bir üstyapı da oluştu. Oluştu ama, bu düzende çıkarları bozulan ve eski düzeni özleyen unsurlar vardı toplumlarda. O günleri geri getirmek için elinden geleni ardına koymayan bu kişiler mücadelelerini düşün alanında olduğu gibi sanat alanında da sürdürüydrlardı. Bunlara yeni klasikçiler diyoruz. Yepyeni bir düzende eskiyi yaşatmaya çabalayan bu kesim gülünç durumlara düşüyordu. Cervantes, Don Kişot adındaki yapıtıyla gülünç olduğu kadar da açıklı olan bu durumu eşsiz bir ustalıkla yansıttı. Cervantes ne bir sosyalistti ne de bir başkası. Sadece içinde yaşadığı düzenin çelişkilerini ortaya koyan büyük bir yazardı. İnsanlık Cervantes'i her zaman saygı ile anacak ve okuyacaktır.

Daha ileri dönemler geldi. Kapitalist ekonomi kendisinden beklenileni verememiş, insanları mutlu kılamamıştı. Kara kara düşünüyordu düzenin sözcüleri. Kendilerine bu neden böyle diye sorulduğunda, verebildikleri tek yanıt şu oluyordu: "Tanrı insanları eksik yaratmış. Düzenin bir kabahati yok. İnsanlar daha az günah işler olduklarında toplumsal düzen istenilen ve beklenileni verecektir." Sadece bunu diyorlardı. Yine bu dönemlerde üretilen sanat ürünleri genellikle bireyi temel çıkış noktası olarak alıyor, yaşam ve olaylar bu bireylerin kişisel yapıları üstüne kuruluyordu. Pekçok kahraman toplumdaki adaletsizlikleri ortadan kaldırmak için savaşıyor ama sonunda hepsi yenik düşüyordu. Bu gerçeği gören ve bu yolun çözüm yolu olmadığını anlayan ilk düşünür ve sanatçılardan biri de Goethe'dir. İnsanlık Goethe'ye de saygıyla anmaktadır ve daha da anacaktır.

Evet, düşünüyordu Goethe: Bu eşitsizlikleri kişilerin özel yetenekleriyle ve onların iç dünyaları ile çözümleme olanağı yoktur. Bütünün amansız seyrini belirleyen karmaşık gizler ortaya çıkarılmadıkça insan kişiliğinin ve birey psikolojisinin anlaşılmasına imkan yoktur diyebiliyordu. İnsanın dışında daha büyük güçlerin bulunduğunun açıklanmasıydı bu. Evet ama Goethe'nin getirebildiği çözüm de sadece bu kadardı. Çağının koşulları gereği daha büyük açıklıklar getiremiyordu soruna. Fakat getiremese de bu getirdiği insanlık için azımsanacak bir buluş değildi. Goethe'nin gerçekçi yönteminin izleyicileri araştırmalarını sürdürdüler. Ta ki bu uğraş Marksizmin yasalarının ortaya konulmasına kadar sürdü. Marksizm o Goethe'nin "Bütünün amansız seyri" dediği yasaları çıkarmıştı ortaya. Ondan sonra artık bilim, sanat ve ekonomik düşünceler asıl yatağını bularak akmaya başladı. İnsanoğlu aradığını bulmuştu. Bu yolun izleyicileri Leninizme ve onun sanattaki yansıması olan sosyalist gerçekçiliğe ulaşmışlardı.

Ama bu yolun dışında sapmalar ve yozlaşmalar da birbirini izlemekten geri kalmadı. Pekçok burjuva düşünürü ve sanatçısı gerçekliği çarpıtmada önemli aşamalar yaptılar. Gerçekliği nesnel olarak, göründüğü bir biçimde değil de, çeşitli soyutlama yollarıyla yansıtmakta direndiler. Tarihi fikirlerin serüveni olarak gördüler ve temeldeki maddi etkenleri yadsıdılar. Bir yandan tanrı herşeyin belirleyicisidir dediler ve bir yandan da özgür düşünceyi savundular. Nietsche "Değişik binlerce göz. Bundan dolayı da birçok hakikat vardır. Yani hakikat yoktur" diyebiliyordu. Bireyselliği göklere çıkarıp, kendilerini evrenin merkezi sayan bu kesim düşünürleri ve sanatçıları burjuvazinin yozlaşmasını ve insanların düzene yabancılaşmasını körüklüyorlardı aslında.

Yukarıda sıraladığımız nedenlerden dolayı kapitalist ekonominin temellerinden kaynaklanan bu görüşler insanlara getire getire sefalet getirebildi özgürlük ve eşitlik yerine. Böyle bir düzenle özdeşleşen düşünürlerin de saygı ile anılacak bir yönleri yoktur. Burjuva düşünürü olduklarından değil, insanın sefaletlerine alkış tuttuklarından hak ediyorlar bu sonucu. Ama Shakespeare, Goethe, Schiller, Cervantes, Puşkin gibi kişiler de hak ettikleri oranda insanlıktan saygı ve sevgi göreceklerdir.

Olanaklar elvermediği için Descartes ve Bacon gibi burjuva filozoflarının insanlığa kazandırdıkları değerlerden söz edemedik. Aslında bu saygıdeğer kişiler de yoz burjuva kültürüne büyük darbeler indirmişlerdir. Son olarak şunu belirtmek gerekir ki, insanın Marks ya da Marksizm hakkında bir yazı yazabilmesi için önce elindeki soy sop listelerini bırakması ve dürüst bir biçimde tarihsel gelişmeleri incelemesi gerekiyor.

Türkiye kapitalizminin bunalımı ve yeni Hükümet

Galip TEKİN

1977 Yılı Türkiye için gerçekten bir "işsizlik, pahalılık ve iflas" yılı oldu. Aslında, bu açıdan ele alındığında, 1977'nin bundan öncekilerden önemli bir ayrılığı yok. Aradaki tek fark, sözkonusu sorunların boyutlarının genişlemesi ve burjuvazinin açmazının daha açık seçik sergilenmesi oldu. Son yıllarda gerçekleri gözlerden saklama işlevini yüklenen "resmi istatistikler" bile durumun kötülüğünü gizleyemiyor. Örneğin, İş ve İşçi Bulma Kurumu istatistiklerine göre, iş isteyenlerle açık işler arasındaki fark giderek büyüyor. 1974 Yılında işsizlerin sayısı açık işlerin 1,4 katı iken, 1977'de iki katını aştı. Başka bir deyişle, işsizlik giderek artıyor. Artık DPT yayınlarında bile 3 milyona yakın işsizden söz ediliyor. Ülke içindeki yatırım ve üretim faaliyetinin yavaşlaması, giderek kimi alanlarda gerilemesi, işsizlik sorununun daha da ağırlaşmasının en önemli nedenini oluşturuyor. Öte yanda, Türkiye sanayiinin üretimi için gerekli olan girdileri ithal edemez duruma düşmesi ve Türkiye'nin sanayi üretiminin sürekliliğini sağlayacak enerjiyi bile üretememesi sözkonusu durumun ortaya çıkmasında etkili oldular.

Pahalılık açısından da benzer bir durumla karşılaşılıyor. 1977 Yılı fiyat artışları açısından önceki yılları çok geride bıraktı. 1973 sonrasında % 20-30 arasında seyreden yıllık fiyat artışları, geçtiğimiz yıl % 45-50 dolayına sıçradı. Yani 1976'da 100 liraya alınan bir mal günümüzde 150 liraya alınabiliyor. Kuru fasulye, pirinç, mercimek, zeytin gibi, emekçilerin ana tüketim mallarının fiyatlarındaki artış ise bu oranın da üstünde ve kimi durumlarda % 100'ü aştı. Emekçilerin gelirlerindeki artış fiyat artışlarının çok gerisinde kaldı. Öte yandan, sanayi ve ticaret alanında büyük vurgunlar vurulmakta, inanılmaz boyutlara erişen spekülatif kazançlar elde edilmekte. Dolayısıyle, bir yanda gelir dağılımı daha da kötüleşirken, emekçi kitlelerin yaşamlarını sürdürmeleri de daha bir güçleşti.

DIŞ TİCARET, BUNALIMININ DORUĞUNDA

Dış ticaret, sorunların çarpıcı bir biçimde sergilendiği bir diğer alanı oluşturuyor. 1977 yılı, dış ticaret ve ödemeler dengesi açısından Türkiye'nin bunalımının doruğuna ulaştığı bir yıl oldu. Kasım sonu verileri, ithalatın 5,2 milyar dolara ulaşmasına karşılık, ihracatın 1,5 milyar dolar düzeyinde kaldığını ve bu yılki dış ticaret açığının 4 milyar dolara yaklaşacağını göstermektedir. 1976 yılı dış ticaret açığının 3,1 milyar dolar olduğu ve 1977 yılında ithalatın çeşitli biçimlerde kısıtlandığı gözönünde tutulduğunda, 4 milyar dolarlık açığın önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Aslında, bu durum da Türkiye için yeni bir olgu sayılmaz. Çünkü, özellikle son yıllarda dış ticaret açıkları hızlı bir biçimde büyüdü. Bu arada gelip geçen hükümetler bu soruna kökli çözümler aramak yerine geçici önlemlere başvurdular. İşçi dövizlerinde umulan gelişme gerçekleşmeyince, özellikle son 3-4 yıldır, kısa dönemli borçlanmadan medet umuldu. DÇM hesapları yoluyla dış açığın finansmanı yoluna gidildi. Ancak, bir yanda bu tür kısa vadeli kredi kaynaklarının kurulması ve geri ödemelerin hızlanması, öte yanda da dış ticaret açıklarının hızla artışı, Türkiye'yi 1977'de iflasın eşiğine getirdi. Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinin son 6 yılın en düşük düzeyine düşmesi, ithal edilen mal bedellerinin ödenmesi bir yana, yurt dışındaki görevlilerin maaşlarının bile ödenememesi, bekleyen ithalat transfer taleplerinin 2,5 milyar dolara yaklaşması, ivedi ödenmesi gereken dış borç tutarının 1,6 milyar doları bulması gibi durumlar, bu fiili "iflas" olgusunun en iyi göstergelerini oluşturuyor. Bu durumun sonucu olarak, Türk parasının değeri artık çok sıklaşan "ayarlamalarla" sürekli olarak düşürülürken, yeni borç kaynaklarının aranması ve bu konuda IMF'nin desteğinin ve icazetinin sağlanması yoluna gidildi.

GERÇEK SORUMLU BÜYÜK SERMAYE

Bu durumun sorumlusunun ortaya çıkarılması için gözlerin hükümetlere değil, Türkiye sanayiine, daha doğrusu Türkiye burjuvazisine çevrilmesi gerek. Çünkü, özellikle dış ticaret ve ödemeler dengesi alanlarında görülen gelişmelerin kökeninde sanayiin yapısı, daha açığı geriliği ve dışa bağımlılığı yatıyor. TÜSİAD'ın yayın organı Görüş dergisinin Ekim 1977 sayısından alınan şu rakamlar bu durumu hiç bir yanılgıya meydan vermeyecek bir biçimde sergiliyor. Buna göre, 1976 yılında sanayi kesiminin toplam ithalatı 3 960 milyon dolar, ihracatı 596 milyon dolar olmuştur. Bu kesimde dış ticaret açığı ise 3 364 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı yıl Türkiye'nin toplam dış ticaret açığının 3 168 milyon dolar olduğu hatırlanacak olursa, dış ticaret alanında bugün karşılaşılan durumun baş sorumlusunun Türkiye'de izlenen sanayileşme modeli ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sanayi yapısı olduğu açık seçik ortaya çıkmaktadır. Bu yargıyı destekleyen bir diğer bilgi ise yine TÜSİAD kaynaklı. Bu örgütün yaptırdığı bir çalışmaya göre, Türkiye'de faaliyet gösteren 24 Batı Alman sermayeli şirketin 1975 yılındaki toplam satış hacmi 5,3 milyar TL'yı bulmuş, bunun ancak 245 milyon TL'lık kısmı ihracattan sağlanmıştır (% 4,6). Oysa bu 24 şirketin 1975 yılındaki toplam döviz harcaması 1,6 milyar TL'ya ulaşmıştır (girdi ithali, kâr transferi, yabancı personele ödeme gibi). 1977 yılı, Türkiye'nin böylesine yüksek dış harcamayı gerektiren geri ve dışa bağımlı sanayii sürdürmesinin nelere yol açtığını ve maliyetini sergilemesi bakımından ilginç bir yıl olmuştur.

TEKELCİ BÜYÜK BURJUVAZİ HÜKÜMETTEN NE İSTİYOR?

Bu durum karşısında tekelci büyük burjuvazi bunalımın faturasını işçi ve emekçi kitlelere ödetme yolundaki girişimlerini yoğunlaştırdı. İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin ekonomik, demokratik kazanımlarını ortadan kaldırmak için gerektiğinde faşist baskı yöntemlerine başvurmaktan çekinmedi. Hür Teşebbüs Konseyi türünden yeni örgütlenme çabaları, ücretleri "disipline" etmeyi amaçlayan öneriler, çalışmalar, ilerici sendikal hareket üzerine tezgahlanan oyunlar ve işçi sınıfına yöneltilen kanlı saldırılar bu tür girişimlerin en belirgin örneklerini oluşturuyor. Ancak, bir yandan ekonomik bunalımın giderek daha dayanılmaz boyutlara ulaşması, diğer yandan faşizme tırmanma politikasının keskinleştirdiği sınıfsal, toplumsal ve politik çelişkilerin ekonomik bunalımın etkilerini daha da ağırlaştırması, tekelci büyük burjuvaziyi politik düzeyde yeni çözümler aramaya itti. Daha açıkçası, "tekelci büyük burjuvazi, sözkonusu kutuplaşmayı yumuşatacak, ekonomik ve demokratik talepleri için mücadele eden işçi sınıfına ve emekçi kitlelere yüklenmek istenen yeni yükleri haklı gösterebilecek, toplumun temel sınıfsal güçlerinin (hem büyük burjuvazi hem de işçi ve emekçi kitleler) desteğine dayalı bir görünüm arkasında dış ilişkilerdeki bunalımı çözmeye girişebilecek bir hükümet biçimi aramak zorunda kalmıştır." (YÜRÜYÜŞ, 10 Ocak 1978, No. 144, s. 3)

Tekelci büyük burjuvazi, bu koşullar altında kurulan yeni hükümetin, en azından geçici bir süre için yukarda sayılan işlevleri yüklenmesini amaçlıyor. MC'nin düşmesinden sonra "iş çevrelerinin" yeni kurulacak hükümetin öncelikle çözmesi gereken sorunlar listesinin başına "iş barışının sağlanması" maddesini koyması, bunun en iyi kanıtlarından birini oluşturuyor. Ancak, yeni hükümetin Türkiye kapitalizminin ekonomik sorunlarına çözüm bulma olasılığı hiç de yüksek değil. Çünkü, Türkiye kapitalizminin yapısından, doğasından kaynaklanan sorunları çözmek için kapitalizmin aşılması gerek. Yeni hükümetin niteliği böyle bir çözümü olanaksız kılıyor. Olsa olsa, kimi sorunların ertelenmesi konusunda MC'den daha başarılı bir uygulama görülebilir. Ne var ki, bunalımın ertelenmesinin çözüm olmadığını, özellikle son yılların olayları hiç bir yanılgıya meydan vermeyecek biçimde sergilemiş bulunuyor.

"ULUSUMUZUN HANGİ ÜSTÜN YETENEKLERİ?"

Yeni hükümetin yerine getirmesi istenen diğer işlevleri açısından ise, hükümetin programında iki yerde geçen bir deyim büyük önem taşıyor. Programın başlarında, ekonomik sorunların üstesinden gelmede *"büyük ulusumuzun yeteneklerinden" güç alınacağı*, en sonra ise, sağlıklı çözümler getirmek için *"ulusumuzun üstün yeteneklerinin" değerlendirileceği* belirtiliyor. Her ne kadar Programda bu "üstün yeteneklerin" neler olduğu sayılmıyorsa da, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, kendilerinden istenecek fedakarlıklara ve sırtlarına yüklenecek yüklere sessizce katlanmanın "büyük ulusumuzun üstün yetenekleri" arasında olmadığını açık seçik ortaya koymasında büyük yarar var. Çünkü, faşizmin ve faşizm tehlikesinin geriletilmesi, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, genelde tüm demokratik güçlerin, "emperyalizmin ve büyük sermayenin bugünkü hükümet eliyle demokrasi saflarını dağıtmak, emekçi halkı ekonomik ve demokratik taleplerinden fedakarlığa zorlamak, bunalımın yükünü çalışan yığınların sırtına yüklemek yönündeki girişimlerine" karşı mücadelesini zorunlu kılıyor.